

UČEBNÍ TEXT Č. 17

BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

SOCIÁLNÍHO DIALOGU

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

ODBORNÝ GARANT:

Mgr. Miroslav Kosina

AUTOR TEXTU:

Mgr. Miroslav Kosina

Učební text č. 17

**v rámci projektu „Posilování sociálního dialogu – služby pro zaměstnance“,
který je financován z prostředků ESF prostřednictvím programu Operačního programu Lidské
zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.**

© ČESKOMORAVSKÁ KONFEDERACE ODBOROVÝCH SVAZŮ

www.cmkos.cz

a

ASOCIACE SAMOSTATNÝCH ODBORŮ

www.asocr.cz

Praha 2010

OBSAH

Úvod	6
1. Legislativní rámec BOZP	7
1.1. Právní normy	7
1.2 Důležitá ustanovení zákoníku práce z hlediska BOZP	8
1.3 Důležitá ustanovení zákona č. 309/2006 Sb.	10
2. Práva a povinnosti v oblasti BOZP	11
2.1 Jaké jsou práva zaměstnance v oblasti BOZP	11
2.2 Jaké jsou naopak povinnosti zaměstnance	11
2.3 Jaké má povinnosti zaměstnavatel	12
3. Postavení odborových organizací v bezpečnosti a ochraně zdraví při práci	15
4. Účast zaměstnanců a odborové organizace na řešení otázek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (§108 ZP)	18
4.1 Kontrola orgánů ZO nad stavem bezpečnosti a ochrany zdraví při práci	19
4.2 Příprava ke kontrole	19
4.3 Ohlášení kontroly	20
4.4 Provádění kontroly	20
4.5 Výsledek kontroly	20
5. Kolektivní vyjednávání v oblasti BOZP	21
6. Školení zaměstnanců (ZP § 103 odst. 4)	21
6.1 Vzor osnovy školení	22
7. Pracovní úraz – na co nezapomenout	29
7.1 Ohlášení úrazu zaměstnavateli	29
7.2 Sepsání záznamu o úrazu.	29
7.3 Zamezení opakování úrazového děje	29
7.4 Když zaměstnavatel neoprávněně trvá na tom, že úraz není úrazem pracovním	30
7.5 Co je pracovní úraz?	30
8. Prevence rizik - nástroj pro snížení pracovní úrazovosti a zkvalitnění pracovního prostředí	31
8.1 Vyhodnocení zdravotních rizik	32
9. Osobní ochranné pracovní prostředky (OOPP)	33
9.1 Pracovní oděv a obuv	34
9.2 Mycí, čisticí a desinfekční prostředky	34
9.3 Financování	34
9.4 Možnost odchýlení se od zákonné právní úpravy	34
9.5 Rozdíly ve srovnání s původní úpravou	34
10. Kategorizace prací z hlediska hygieny práce	35
10.1 Zařazení prací do kategorií	35
10.2 Rizikové práce	36
10.3 Psychicky náročná práce a její kategorizace	36
10.4 Definice faktorů psychické zátěže	36
10.5 Ostatní faktory psychické zátěže	37
10.6. Praktický význam kategorizace prací	37
10.7 Možné postihy	38

11. Pracoviště a pracovní prostředí	39
11.1 Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.,	39
12. Stanovení podmínek ochrany zdraví při práci	45
13. Bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí	48
14. Ohrožení nemocí z povolání, nemoc z povolání	49
15. Kontrolní činnost na úseku BOZP	51
16. Požární bezpečnost nelze opomenout	53
Odpovědnost a pravomoci	54
Povinnosti statutárního zástupce společnosti	54
Povinnosti vedoucích zaměstnanců	54
Povinnosti všech zaměstnanců	55
Povinnosti zaměstnanců zařazených do preventivní požární hlídky	56
Dokumentace požární ochrany	57
Požární řád	58
Požární poplachové směrnice	58
Požární evakuační plán	58
Dokumentace zdolávání požáru	58
Řád ohlašovny požárů	58
Požární kniha	59
Dokumentace o školení	59
Cvičný požární poplach	59
Podmínky požární bezpečnosti	59
Zajištění požární ochrany v mimopracovní době	59
17. Co se stane, když... !!!	60
Seznam použité literatury	64

ÚVOD

Ne nadarmo se říká, zdraví je to nejcennější co máme. Pokud je, vedeme plnohodnotný život. Pokud není, stává se život strastí nejen pro nás samotné, ale i naše okolí. Že si je někdy sami vědomě poškozujeme a nedbáme varování, je mnohdy záležitostí naší nepoučitelnosti. Následky takového chování k vlastnímu zdraví bývají nejsnadnější cestou ke vzniku nemoci.

Téma, o kterém budou následující kapitoly - je bezpečnost a ochrana zdraví při práci. Někteří při vyslovení bezpečnost práce obracejí oči v sloup s pocitem, že oni sami vědí nejlépe, jak se ochránit. Opak však bývá pravdou. Každá pracovní činnost je poznamenána vyšší či menší mírou rizika. Lze tuto míru rizika eliminovat? Ano lze, i když jen do určité míry. Riziko nelze vyloučit zcela. Naší snahou, a nejen naší, by mělo být riziko snížit na nejnižší možnou úroveň. Není nic horšího, zazvoní-li zvonek u dveří a kdosi sdělí, že ten nebo ta je v nemocnici a nebo se už z práce nikdy nevrátí.

Zkuste se někdy kolem sebe rozhlédnout očima toho nudného bezpečáka, co pořád jen prudí a upozorňuje na věci, které vás (nás) fakt nebaví dodržovat. Najednou zjistíte, že ten vedle vás brousí bez brýlí, ten další leze do nezajištěného výkopu, ten svařuje v nádobě bez dozoru, ten chodí po střeše bez zajištění a myslí si, jaký je borec. Další nepoužívá ochrannou přilbu, a tak by se dalo pokračovat do nekonečna. Proto si také některé případy takového chování v závěru publikace připomeneme.

Měli bychom si také uvědomit, že naším riskantním chováním neohrožujeme sami sebe, ale také naše okolí. Prožíváme hektickou dobu, kdy míra pracovní zátěže je mnohdy enormní, neumíme odpočívat, pracujeme pod tlakem a ve stresu, bojíme se o zaměstnání, proto jsme ochotni i riskovat. To jsou všechno momenty, které míru rizika násobí a pracovní úraz je jen otázkou času.

Proto si návyky bezpečné práce musíme umět vypěstovat, pak už nám nepřijdou tak zatěžující.

1. LEGISLATIVNÍ RÁMEC BOZP

Legislativní rámec BOZP tvoří velký počet právních předpisů. Vezmeme-li je popořadě, tak jsou to zákony a jejich prováděcí předpisy, tj. nařízení vlády a vyhlášky. K tomu přistupují ČSN a to vše je orámováno Rámcovými směrnici EU.

Vzhledem k tomu, že zejména u našich zaměstnavatelů, ale i zaměstnanců platí zásada, že za předpis k zajištění BOZP se považuje pouze malá část vydávaných právních předpisů, bylo nutné tento pojem právně blíže specifikovat. Toto se nakonec podařilo zákoníkem práce, kde je tento pojem vymezen.

V ustanovení § 349 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se hovoří: „Právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemické, technické předpisy, technické dokumenty a technické normy, stavební předpisy, dopravní předpisy, předpisy o požární ochraně a předpisy o zacházení s hořlavinami, výbušninami, zbraněmi, radioaktivními látkami, chemickými látkami a chemickými přípravky a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví.“

Takže sečteno a podtrženo – předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví se objevují průřezově v řadě oblastí lidské činnosti. To vše hovoří o náročnosti celé oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Přitom bychom neměli opomenout také na předpisy požární ochrany.

Častým jevem bývá, že zaměstnavatelé při zajišťování školení zaměstnanců zapominají na celou řadu předpisů, které jsou pro uvedenou činnost či pracoviště důležité. Musíme si uvědomit, že pro samotného zaměstnance, který obsluhuje nějaké technické zařízení, hovořit při školení v oblasti BOZP o důležitosti postavení orgánů inspekce práce, by bylo zcela zbytečné a nesrozumitelné. Jeho školení musí být zejména zaměřeno na místní provozní bezpečnostní předpisy, průvodní dokumentaci uvedeného zařízení a jiné zaměstnavatelem vydávané normy. Proto je nutné věnovat velkou pozornost zpracování osnov školení. Zároveň je nutné si pamatovat, že zaměstnance seznamujeme s těmi právními a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které se týkají jeho práce a pracoviště. Není tedy možné v praxi postupovat způsobem, kdy zaměstnanci bez ohledu na svoji práci a pracoviště, jim lektor přednáší o kontrole brusného kotouče či zacházení s tlakovými nádobami na plyny, a přitom před ním sedí zaměstnanci provádějící administrativní práce. Takové školení ztrácí jakýkoliv smysl a navíc posluchači po několika minutách ztrácejí o výklad zájem. Co si myslí o lektorovi darmo mluvit. Toto je však okamžik, kdy jsou zaměstnanci neustále přesvědčováni, že školení je jakási formální věc, kterou musí téměř nedobrovolně absolvovat.

1.1. Právní normy

Mezi základní právní normy patří „Ústava České republiky (č. 1/1993 Sb.), ve znění pozdějších ústavních zákonů“, Usnesení Předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Dále je to je zákoník práce (z č. 262/2006 Sb.), zákon (z č. 309/2006 Sb.), kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci).

Zákoník práce mimo jiné obsahuje ustanovení týkající oblasti bezpečnosti práce, zákonného pojištění, odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovních úrazech a nemocech z povolání, objasňování příčin a okolností vzniku pracovních úrazů a nemocí z povolání, pracovní dobu, pracovní podmínky žen a mladistvých.

Když se podíváme na stávající znění zákoníku práce, a to i po několika jeho novelách, tak bychom mohli pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci upozornit na následující ustanovení, které s uvedenou oblastí souvisí. Jde zejména o tato ustanovení:

1.2 Důležitá ustanovení zákoníku práce z hlediska BOZP

PŘEDMĚT ÚPRAVY A VYMEZENÍ PRACOVNĚPRÁVNÍCH VZTAHŮ

§ 2 odst. 6 – zákaz práce fyzických osob do věku 15 let nebo starších 15 let do skončení povinné školní docházky

ÚČASTNÍCI PRACOVNĚPRÁVNÍCH VZTAHŮ

§ 6 – zaměstnanec

§ 7 - zaměstnavatel

§ 11 odst. 4 – vysvětlení pojmu „vedoucí zaměstnanec“

ZÁKLADNÍ ZÁSADY PRACOVNĚPRÁVNÍCH VZTAHŮ

§ 13 – základní zásady

§ 15 – odborové organizace

PRÁVNÍ ÚKONY

§ 19 – právní úkony

POSTUP PŘED VZNIKEM PRACOVNÍHO POMĚRU

§ 31 – povinné informace při sjednávání pracovního poměru

§ 32 – vstupní lékařská prohlídka

PRACOVNÍ POMĚR, PRACOVNÍ SMLOUVA A VZNIK PRACOVNÍHO POMĚRU

§ 37 odst. 5 – seznámení zaměstnance s pracovním řádem a právními a ostatními předpisy k zajištění BOZP při nástupu do práce

ZMĚNY PRACOVNÍHO POMĚRU

§ 41 odst. 1 – převedení na jinou práci

§ 45 – převedení na jinou práci na základě žádosti zaměstnance

Skončení pracovního poměru

§ 52 – výpověď daná zaměstnavatelem

§ 56 – okamžité zrušení pracovního poměru zaměstnancem

§ 67 – odstupné

DOHODA O PRACÍCH KONANÝCH MIMO PRACOVNÍ POMĚR

§ 77 – společná ustanovení týkající se dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr

PRACOVNÍ DOBA A DOBA ODPOČINKU

§ 78 – obecná ustanovení o pracovní době

§ 79 – stanovená týdenní pracovní doba

§ 88 – 89 – přestávka v práci a bezpečnostní přestávka

§ 90 – nepřetržitý odpočinek mezi dvěma směnami

§ 92 – nepřetržitý odpočinek v týdnu

§ 93 – práce přesčas

§ 94 – noční práce

§ 95 – pracovní pohotovost

BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI

- § 101 – předcházení ohrožení života a zdraví při práci
- § 102 – prevence rizik
- § 103 – povinnosti zaměstnavatele
- § 104 – osobní ochranné pracovní prostředky, pracovní oděvy a obuv, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje
- § 105 – povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech a nemocech z povolání
- § 106 – práva a povinnosti zaměstnance
- § 107 – další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
- § 108 – účast zaměstnanců na řešení otázek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
- § 117 – mzda a příplatek za práci ve ztíženém pracovním prostředí
- § 128 – příplatek za práci ve ztíženém pracovním prostředí

PRACOVNÍ PODMÍNKY ZAMĚSTNANCŮ

- § 224 – vytváření pracovních podmínek

ZVLÁŠTNÍ PRACOVNÍ PODMÍNKY NĚKTERÝCH ZAMĚSTNANCŮ

- § 238 – pracovní podmínky zaměstnankyň
- § 239-241 – pracovní podmínky zaměstnankyň, zaměstnankyň-matek, zaměstnanců pečujících o dítě a o jiné fyzické osoby
- § 243-247 – pracovní podmínky mladistvých zaměstnanců

SPOLEČNÁ USTANOVENÍ O ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU

- § 273 – plnění pracovních úkolů
- § 274 – přímá souvislost s plněním pracovních úkolů

INFORMOVÁNÍ, PROJEDNÁNÍ V PRACOVNĚPRÁVNÍM VZTAHU A OPRÁVNĚNÍ ODBOROVÉ ORGANIZACE, RADA ZAMĚSTNANCŮ A ZÁSTUPCE PRO OBLAST BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI

- § 276-277 – základní ustanovení
- § 278-280 – informování a projednávání
- § 281-285 – rada zaměstnanců a zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
- § 286-287 – působnost odborových organizací v pracovněprávních vztazích v jednání za zaměstnance a informování a projednání

SPOLEČNÁ USTANOVENÍ

- § 300 - množství práce a pracovní tempo
- § 301-304 – základní povinnosti zaměstnanců a vedoucích zaměstnanců vyplývající z pracovního poměru nebo dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, zvláštní povinnosti některých zaměstnanců a výkon jiné výdělečné činnosti
- § 305 – vnitřní předpis
- § 306 – pracovní řád
- § 308-309 – agenturní zaměstnávání
- § 320-323 – oprávnění odborových organizací, organizací zaměstnavatelů, kontrola v pracovněprávních vztazích
- § 347-349 – výklad některých pojmů (ohrožení nemocí z povolání, předpisy a pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)

PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

- § 364 – náhrada škody z pracovního úrazu v době před nabytím účinnosti právní úpravy úrazového pojištění

§ 365-393 – odpovědnost zaměstnavatele za škodu při pracovních úrazech a nemocech z povolání

§ 394 – použití prováděcích právních předpisů

Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), ve znění pozdějších předpisů. V roce 2006 byla některá obecná či technická ustanovení z někdejšího zákoníku práce legislativně technickými úpravami převzata do samostatné právní normy – zákona o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

V rámci zpracování návrhu zákona byla zároveň do jeho znění navíc zpracována problematika dalších úkolů zadavatele stavby, jejího zhotovitele, popřípadě fyzické osoby, která se podílí na zhotovení stavby, a koordinátora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi. Byl to již třetí pokus, jak celou tuto problematiku zakomponovat do našeho právního řádu a tím i naplnit direktivu EU. Zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je tedy pro oblast BOZP velmi důležitým právním dokumentem, a to také díky jeho řešení zajištění oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci při činnosti a poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy a stanovení podmínek odborné a zvláštní odborné způsobilosti.

1.3 Důležitá ustanovení zákona č. 309/2006 Sb.

(kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)

Hlava I

Požadavky na pracoviště a pracovní prostředí, výrobní a pracovní prostředky a zařízení, organizaci práce a pracovní postupy a bezpečnostní značky

§ 1 – úvodní ustanovení

§ 2 – požadavky na pracoviště a pracovní prostředí

§ 3 – požadavky na pracoviště a pracovní prostředí na staveništi

§ 4 – požadavky na výrobní a pracovní prostředky a zařízení

§ 5 – požadavky na organizaci práce a pracovní postupy

§ 6 – bezpečnostní značky, značení a signály

Hlava II

Předcházení ohrožení života a zdraví

§ 7 – rizikové faktory pracovních podmínek a kontrolovaná pásma

§ 8 – zákaz výkonu některých prací

Hlava III

Odborná způsobilost a zvláštní odborná způsobilost

§ 9-10 – odborná způsobilost

§ 11 – zvláštní odborná způsobilost

Zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy

§ 12-13

Další úkoly zadavatele stavby, jejího zhotovitele, popřípadě fyzické osoby, která se podílí na zhotovení stavby, a koordinátora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi

§ 14-18

Společná, přechodná a závěrečná ustanovení

§ 19-24

2. PRÁVA A POVINNOSTI V OBLASTI BOZP

2.1 Jaké jsou práva zaměstnance v oblasti BOZP

Práva zaměstnance jsou obsaženy v § 106 zákoníku práce

Zaměstnanec má právo na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, na informace o rizicích jeho práce a na informace o opatřeních na ochranu před jejich působením; informace musí být pro zaměstnance srozumitelná.

Toto právo by měl každý zaměstnanec využívat. Častým jevem je nesrozumitelnost výkladu či výklad se netýká vykonávané práce, ale zcela něčeho jiného. Zaměstnanec se pak nedoví relevantní informaci o rizicích spojených s výkonem jeho konkrétní činnosti.

Zaměstnanec je oprávněn odmítnout výkon práce, o níž má důvodně za to, že bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje jeho život nebo zdraví, popřípadě život nebo zdraví jiných fyzických osob; takové odmítnutí není možné posuzovat jako nesplnění povinnosti zaměstnance.

Další důležité právo zaměstnance. Bohužel dnes pod tlakem případné ztráty místa mnohdy zaměstnanci sami neodmítnou práci, která by je ohrozila, ať jsou si rizika vědomi.

Zaměstnanec má právo a povinnost podílet se na vytváření bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí, a to zejména uplatňováním stanovených a zaměstnavatelem přijatých opatření a svou účastí na řešení otázek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Zde se právo pojí s povinností. Nejen, že zaměstnanec má právo se podílet na vytváření bezpečného prostředí, ale také musí respektovat zaměstnavatelem přijatá opatření.

2.2 Jaké jsou naopak povinnosti zaměstnance

Každý zaměstnanec je povinen dbát podle svých možností o svou vlastní bezpečnost, o své zdraví i o bezpečnost a zdraví fyzických osob, kterých se bezprostředně dotýká jeho jednání, případně opomenutí při práci. Znalost základních povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů a požadavků zaměstnavatele k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je nedílnou a trvalou součástí kvalifikačních předpokladů zaměstnance.

Na to, že znalost základních povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů a požadavků zaměstnavatele k zajištění BOZP je trvalou a nedílnou součástí kvalifikačních předpokladů se často zapomíná. V tomto případě 2x platí, že neznalost zákona neomlouvá.

Mezi základní povinnosti zaměstnance patří:

- Účastnit se školení zajišťovaných zaměstnavatelem zaměřených na bezpečnost a ochranu zdraví při práci včetně ověření svých znalostí,

- podrobit se preventivním prohlídkám, vyšetřením nebo očkováním stanoveným zvláštními právními předpisy, *Zde dochází často k omylu, že u preventivních prohlídek platí svobodná volba lékaře – opak je pravdou.*

- dodržovat právní a ostatní předpisy a pokyny zaměstnavatele k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, s nimiž byl řádně seznámen, a řídit se zásadami bezpečného chování na pracovišti a informacemi zaměstnavatele, *Tyto opatření nejsou samoúčelná, ač by se nám to mohlo mnohdy zdát, rozhodně jsem nepatří jakákoliv forma frajeřiny.*

- dodržovat při práci stanovené pracovní postupy, používat stanovené pracovní prostředky, dopravní prostředky, osobní ochranné pracovní prostředky a ochranná zařízení a svévolně je neměnit a nevyřazovat z provozu, *Také častá bolest některých zaměstnanců – apriori se snažit vše obejít, urychlit a zjednodušit – zde se opravdu neřídíme heslem „práce kvapná, málo platná“*

- nepožívat alkoholické nápoje a nezneužívat jiné návykové látky na pracovištích zaměstnavatele a v pracovní době i mimo tato pracoviště, nevstupovat pod jejich vlivem na pracoviště zaměstnavatele (zde opravdu platí: NEMYSLÍŠ-ZAPLATÍŠ) a nekouřit na pracovištích a v jiných prostorách,

kde jsou účinkům kouření vystaveni také nekuřáci. Zákaz požívání alkoholických nápojů se nevztahuje na zaměstnance, kteří pracují v nepříznivých mikroklimatických podmínkách, pokud požívají pivo se sníženým obsahem alkoholu, a na zaměstnance, u nichž požívání těchto nápojů je součástí plnění pracovních úkolů nebo je s plněním těchto úkolů obvykle spojeno. *Problémem začínají být návykové látky, počet drogově závislých stoupá. A co je horší, takto závislé osoby velmi ohrožují nejen sebe, ale především své okolí. Ke kouření na pracovištích lze podotknout, že statisticky mají pasivní kuřáci stejnou, ne-li vyšší míru rizika onemocnění rakovinou plic.*

- oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci nedostatky a závady na pracovišti, které ohrožují nebo by bezprostředně a závažným způsobem mohly ohrozit bezpečnost nebo zdraví zaměstnanců při práci, zejména hrozící vznik mimořádné události nebo nedostatky organizačních opatření, závady nebo poruchy technických zařízení a ochranných systémů určených k jejich zamezení,

Důležitá povinnost každého z nás. Můžeme zabránit úrazů druhého, ale také úrazu svému.

- s ohledem na druh jím vykonávané práce se podle svých možností podílet na odstraňování nedostatků zjištěných při kontrolách orgánů, kterým přísluší výkon kontroly podle zvláštních právních předpisů,

- pracovní úraz, pokud mu to jeho zdravotní stav dovolí, a pracovní úraz jiného zaměstnance, popřípadě úraz jiné fyzické osoby, jehož byl svědkem, a spolupracovat při objasňování jeho příčin,

- podrobit se na pokyn oprávněného vedoucího zaměstnance písemně určeného zaměstnavatelem zjištění, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek

2.3 Jaké má povinnosti zaměstnavatel

Zaměstnavatel má celou řadu povinností v oblasti BOZP, mezi základní patří:

- Nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti,

*Vstupní lékařskou prohlídku u závodního lékaře je každý (budoucí) zaměstnanec povinen absolvovat, a to ještě před uzavřením pracovní smlouvy. Jinak řečeno: **vstupní prohlídku nemusíte absolvovat, ale pak s vámi zaměstnavatel neuzavře pracovní smlouvu.** Zaměstnavatel totiž nesmí zaměstnanci přidělit práci, aniž by měl lékařem potvrzeno, že k jejímu výkonu je zdravotně způsobilý. Vstupní lékařská prohlídka má být proto zaměřena na konkrétní práci na konkrétním pracovišti. Tyto informace musí lékaři dodat zaměstnavatel. Vstupní prohlídka musí být uzavřena jednoznačným posudkem a ten je pro zaměstnavatele závazný. Vstupní prohlídku musí absolvovat nejen každý zaměstnanec před uzavřením pracovní smlouvy, ale dokonce i ten, který přechází na jinou práci u téže firmy.*

- informovat zaměstnance o tom, do jaké kategorie byla jím vykonávaná práce zařazena; kategorizaci prací upravuje zvláštní právní předpis¹.

- zajistit, aby práce v případech stanovených zvláštním právním předpisem vykonávali pouze zaměstnanci, kteří mají platný zdravotní průkaz, kteří se podrobili zvláštnímu očkování nebo mají doklad o odolnosti vůči nákaze,

- sdělit zaměstnancům, které zařízení závodní preventivní péče jim poskytuje závodní preventivní péči a jakým druhům očkování a jakým preventivním prohlídkám a vyšetřením souvisejícím s výkonem práce jsou povinni se podrobit, umožnit zaměstnancům podrobit se těmto očkováním,

¹ - Vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění azbestem a biologickými činiteli

prohlídkám a vyšetřením v rozsahu stanoveném zvláštními právními předpisy nebo rozhodnutím příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví,

- zajistit zaměstnancům, zejména zaměstnancům v pracovním poměru na dobu určitou, zaměstnancům agentury práce dočasně přiděleným k výkonu práce k jinému zaměstnavateli, mladistvým zaměstnancům, podle potřeb vykonávané práce dostatečné a přiměřené informace a pokyny o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci², zejména formou seznámení s riziky, výsledky vyhodnocení rizik a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik, která se týkají jejich práce a pracoviště,

- zabezpečit, aby zaměstnanci jiného zaměstnavatele vykonávající práce na jeho pracovištích obdrželi před jejich zahájením vhodné a přiměřené informace a pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a o přijatých opatřeních, zejména ke zdolávání požárů, poskytnutí první pomoci a evakuace fyzických osob v případě mimořádných událostí,

Tuto povinnost zaměstnavatele doporučuji prověřit ze strany odborové organizace, protože tím chráníme především bezpečnou práci kmenových zaměstnanců.

- jestliže při práci přichází v úvahu expozice rizikovým faktorům poškozujícím plod v těle matky, informovat o tom zaměstnankyně. Těhotné zaměstnankyně, zaměstnankyně, které kojí, a zaměstnankyně-matky do konce devátého měsíce po porodu je dále povinen seznámit s riziky a jejich možnými účinky na těhotenství, kojení nebo na jejich zdraví a učinit potřebná opatření, včetně opatření, která se týkají snížení rizika psychické a fyzické únavy a jiných druhů psychické a fyzické zátěže spojené s vykonávanou prací, a to po celou dobu, kdy je to nutné k ochraně jejich bezpečnosti nebo zdraví dítěte,

Dosti častým problémem je skutečnost, že budoucí matky svou graviditu zaměstnavateli neohlásí, že tím ohrožují sebe a plod je nasnadě.

- umožnit zaměstnanci nahlížet do evidence, která je o něm vedena v souvislosti se zajišťováním bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,

- zajistit zaměstnancům poskytnutí první pomoci,

- nepoužívat takového způsobu odměňování prací, při kterém jsou zaměstnanci vystaveni zvýšenému nebezpečí újmy na zdraví a jehož použití by vedlo při zvyšování pracovních výsledků k ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců,

- zajistit dodržování zákazu kouření na pracovištích stanoveného zvláštními právními předpisy³

Dodržování zákazu kouření se na pracovištích většinou nedodržuje. Ať už z falešné loajality nekuřáků nebo naopak z důvodů sobectví kuřáků. V každém případě jde v takovém případě o porušení pracovní kázně ze strany zaměstnance.

- informace a pokyny je třeba zajistit vždy při přijetí zaměstnance, při jeho převedení, přeložení nebo změně pracovních podmínek, změně pracovního prostředí, zavedení nebo změně pracovních prostředků, technologie a pracovních postupů. O informacích a pokynech je zaměstnavatel povinen vést dokumentaci.

Zaměstnavatel je dále povinen zajistit zaměstnancům **školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci**, které doplňují jejich odborné předpoklady

² - §37 Z 258/2000 o ochraně veřejného zdraví ve znění pozdějších předpisů

³ - 379/2005 Sb. ZÁKON ze dne 19. srpna 2005 o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů

a požadavky pro výkon práce, které se týkají jimi vykonávané práce a vztahují se k rizikům, s nimiž může přijít zaměstnanec do styku na pracovišti, na kterém je práce vykonávána, a soustavně vyžadovat a kontrolovat jejich dodržování.

Školení podle věty první zaměstnavatel zajistí při nástupu zaměstnance do práce, a dále

a) při změně

1. pracovního zařazení,

2. druhu práce,

b) při zavedení nové technologie nebo změny výrobních a pracovních prostředků nebo změny technologických anebo pracovních postupů,

c) v případech, které mají nebo mohou mít podstatný vliv na bezpečnost a ochranu zdraví při práci.

Zaměstnavatel určí obsah a četnost školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, způsob ověřování znalostí zaměstnanců a vedení dokumentace o provedeném školení. Vyžaduje-li to povaha rizika a jeho závažnost, musí být školení podle věty první pravidelně opakováno, tj., v případech, které mají nebo mohou mít podstatný vliv na bezpečnost a ochranu zdraví při práci,

Zde bych rád opětovně upozornil, že jakákoliv formalizace průběhu a obsahu školení se ve svém důsledku může obrátit proti zaměstnancům samotným. Také někdy obvyklá praxe školit administrativní pracovníky, např. mzdové účetní jak pracovat bezpečně na brusce již není ani úsměvné. Jedná se o naprosté diletantství školitele, ale i zaměstnavatele, když takovýto obsah školení připustí.

Zaměstnavatel je povinen těhotným zaměstnankyním, zaměstnankyním, které kojí, a zaměstnankyním-matkám do konce devátého měsíce po porodu přizpůsobovat na pracovišti prostory pro jejich odpočinek.

Zaměstnavatel je povinen pro zaměstnance, který je osobou se zdravotním postižením, zajišťovat na svůj náklad technickými a organizačními opatřeními, zejména potřebnou úpravu pracovních podmínek, úpravu pracovišť, zřízení chráněných pracovních míst a dílen, zaškolení nebo zaučení těchto zaměstnanců a zvyšování jejich kvalifikace při výkonu jejich pravidelného zaměstnání.

Kontrolu této povinnosti bychom měli kontrolovat i v rámci ročních prověrek bezpečnosti práce.

3. POSTAVENÍ ODBOROVÝCH ORGANIZACÍ V BEZPEČNOSTI A OCHRANĚ ZDRAVÍ PŘI PRÁCI

Byť se to někomu může zdát nadnesené, tak toto právo odborových organizací v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je jedno z nejvýznamnějších. Co by mělo být důležitější než ochrana lidského zdraví.

Například v rámci průmyslu vzniká denně řada látek, které neznáme z pohledu jejich působení na lidské zdraví. Například takové nanomateriály jsou hit současnosti, to byl také ale ve stavebnictví azbest, který se ukázal nakonec jako velmi nebezpečný bohužel pro mnoho pracovníků měl fatální následky.

Příklad:

Azbest

DŮLEŽITÉ

Hlavním úkolem odborů je prosazovat zájmy svých členů – zaměstnanců v oblasti pracovních vztahů. Samozřejmě prioritním zájmem jsou **dobré mzdy**. S růstem hmotné, kulturní a sociální úrovně společnosti se však do popředí dostává také **zájem o zdravotně nezávadné pracovní prostředí** a minimalizaci zdravotních rizik.

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci (dále jen BOZP) v rozvinuté tržní společnosti je do jisté míry společným zájmem zaměstnanců i zaměstnavatelů, protože oběma zvyšuje sociální jistoty.

Potřeba legislativní úpravy kvalit pracovního prostředí vyvstala s rozvojem průmyslové výroby v 19. století (Bismarckovy zákony), ale již v bibli ve Starém zákoně, kniha 5, kapitola 22, verš 8 Mojžíš praví: „Když vystavíš nový dům, uděláš na střeše zábradlí.“

Vymezení práv odborové organizace pro činnost směřující k zdravotně nezávadnému pracovnímu prostředí je součástí zákoníku práce, rozsah pravomocí umožňuje odborové organizaci prosazovat zlepšování úrovně pracovních podmínek.

⁴ - Mezoteliom je nádor vznikající z buněk pohrudnice, při zhoubné variantě je jasná souvislost s azbestem

DŮLEŽITÉ PRÁVNÍ NORMY PRO OBLAST BOZP

Mezi základní právní normy patří:

Ústava České republiky (č. 1/1993 Sb.), ve znění pozdějších ústavních zákonů Usnesení Předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

V oblasti právních norem v oblasti BOZP musíme vést v patrnosti:

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů

Zákon ČNR č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Nářízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí

Nářízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků

Nářízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů, ve znění pozdějších předpisů

Nářízení vlády č. 27/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat

Nářízení vlády č. 28/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru

Nářízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí

Nářízení vlády č. 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky

Nářízení vlády č. 406/2004 Sb., o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu

Nářízení vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích

Vyhláška ČÚBP č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice, ve znění pozdějších předpisů

Nářízení vlády č. 494/2001 Sb.⁵, kterým se stanoví způsob evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu

Nářízení vlády ČR č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání

Vyhláška MZd č. 342/1997 Sb., kterou se stanoví postup při uznávání nemocí z povolání a vydává seznam zdravotnických zařízení, která tyto nemoci uznávají, ve znění pozdějších předpisů.

Nářízení vlády č. 589/2006 Sb., kterým se stanoví odchylná úprava pracovní doby a doby odpočinku zaměstnanců v dopravě, ve znění pozdějších předpisů

⁵ - Od 1.1. 2011 bude NV 494/2001 nahrazeno NV 201/2011 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu

Vyhláška č. 288/2003 Sb., kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázány těhotným ženám, kojícím ženám, matkám do devátého měsíce po porodu a mladistvým, a podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání

Předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemické

Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli

Vyhláška č. 252/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 428/2004 Sb., o získání odborné způsobilosti k nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické

Vyhláška č. 195/2005 Sb., kterou se upravují podmínky předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění a hygienické požadavky na provoz zdravotnických zařízení a ústavů sociální péče

Nářízení vlády č. 148/2006 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací

Vyhláška č. 394/2006 Sb., kterou se stanoví práce s ojedinělou a krátkodobou expozicí azbestu a postup při určení ojedinělé a krátkodobé expozice těchto prací

Nářízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci

Nářízení vlády č. 1/2008 Sb., o ochraně zdraví před neionizujícím zářením

Směrnice MZd č. 49/1967 Věstníku MZd ČR, o posuzování zdravotní způsobilosti k práci, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 56/1997 Sb., kterou se stanoví obsah a časové rozmezí preventivních prohlídek, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 277/2004 Sb., o stanovení zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel, zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel s podmínkou a náležitosti lékařského potvrzení osvědčujícího zdravotní důvody, pro než se za jízdy nelze na sedadle motorového vozidla připoutat bezpečnostním pásem, ve znění pozdějších předpisů

Kontrolní a dozorové činnosti v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Zákon č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů

Požární ochrana

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru

Pokud bychom měli vyjmenovat všechny právní normy a detailně je rozebrat není účelem této publikace. Důležité však pro praxi je, upozornit na ty nejdůležitější pro činnost odborové organizace v oblasti BOZP.

4. ÚČAST ZAMĚSTNANCŮ A ODBOROVÉ ORGANIZACE NA ŘEŠENÍ OTÁZEK BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI (§108 ZP)

(1) Zaměstnanci mají právo se účastnit na řešení otázek souvisejících s bezpečností a ochranou zdraví při práci prostřednictvím odborové organizace nebo zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

(2) Zaměstnavatel je povinen odborové organizaci nebo zástupci pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci anebo přímo zaměstnancům umožnit účast při jednáních týkajících se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci anebo jim poskytnout informace o takovém jednání, vyslechnout jejich informace, připomínky a návrhy na přijetí opatření týkajících se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zejména návrhy na odstranění rizik nebo omezení působení rizik, která není možno odstranit, projednat

1. podstatná opatření týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,
2. vyhodnocení rizik, přijetí a provádění opatření ke snížení jejich působení, výkon prací v kontrolovaných pásmech a zařazení prací do kategorií podle zvláštního právního předpisu⁶
3. organizaci školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,
4. určení odborně způsobilé fyzické osoby k prevenci rizik podle zvláštního právního předpisu⁷

Zaměstnavatel je dále povinen odborovou organizaci nebo zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci anebo přímo zaměstnance informovat o:

a) zaměstnancích určených k organizování poskytnutí první pomoci, k zajištění přivolání lékařské pomoci, hasičského záchranného sboru a Policie České republiky a k organizování evakuace zaměstnanců,

b) výběru a zajišťování pracovně lékařské péče,

⁶ - Zákon č. 258 ze dne 14. července 2000, o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů

⁷ - Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci).

c) určení odborně způsobilé fyzické osoby k prevenci rizik podle zvláštního právního předpisu,

d) každé další záležitosti, která může podstatně ovlivnit bezpečnost a ochranu zdraví při práci.

Odborová organizace nebo zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci anebo zaměstnanci jsou povinni spolupracovat se zaměstnavatelem a s odborně způsobilými fyzickými osobami k prevenci rizik tak, aby zaměstnavatel mohl zajistit bezpečné a zdraví neohrožující pracovní podmínky a plnit veškeré povinnosti stanovené zvláštními právními předpisy a opatřeními orgánů, kterým přísluší výkon kontroly podle zvláštních právních předpisů.⁸

4.1 Kontrola orgánů ZO nad stavem bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Výkon kontroly (ZP § 322)

Zaměstnavatel je povinen odborové organizaci umožnit výkon kontroly a zatím účelem ji:

- a) zajistit možnost prověření toho, jak zaměstnavatel plní své povinnosti v péči o bezpečnost a ochranu zdraví při práci a zda soustavně vytváří podmínky pro bezpečnou a zdraví neohrožující práci,
- b) zajistit možnost pravidelně prověřovat pracoviště a zařízení zaměstnavatelů pro zaměstnance a kontrolovat hospodaření zaměstnavatelů s osobními ochrannými pracovními prostředky,
- c) zajistit možnost prověření toho, zda zaměstnavatel řádně vyšetřuje pracovní úrazy,
- d) zajistit možnost účastnit se zjišťování příčin pracovních úrazů a nemocí z povolání, popřípadě je objasňovat, umožnit zúčastňovat se jednání o otázkách bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Předem je třeba si uvědomit, že kontrolní činnost nad dodržováním pracovněprávních předpisů v oblasti BOZP je nejen náročná na odborné vědomosti, ale také může obtěžovat jak zaměstnance na pracovištích, tak vedoucí zaměstnance.

Na druhé straně je kontrola a následné důsledné požadování odstranění zjištěných nedostatků velmi účinným nástrojem ke zlepšování pracovního prostředí.

To vše nás vede k tomu, abychom ke kontrole přistupovali odborně připraveni, kontrola byla cílena k řešení určeného problému, provedení bylo profesionální včetně vystupování kontrolujících odborových funkcionářů, zaměstnancům kontrolovaného pracoviště byl vysvětlen účel a cíle kontroly a výsledky kontroly byly důsledně využity. Samozřejmou nezbytností je zveřejnění výsledků kontroly včetně opatření prosazovaných závodním výborem.

Účelem odborové kontroly není komplexní odstranění nedostatků nebo kolaudace pracoviště, ale **snížení nejzávažnějších rizik nebo řešení jednoho nebo dvou problémů, na které jsme se zaměřili nebo byli upozorněni**. Možnosti odborového funkcionáře jsou časově i profesně velmi omezeny, tomu musí odpovídat i rozsah kontrolní činnosti.

Oprávnění provádět kontrolu BOZP mají podle § 322 ZP odborové organizace, v praxi je to na ZO závodní výbor, závodní inspektor bezpečnosti práce, závodní důvěrník nebo přizvaný svazový inspektor bezpečnosti práce, který působí u vašeho OS.

4.2 Příprava ke kontrole

Před kontrolou je zcela nezbytné se dobře připravit. V prvé řadě si **ujasníme cíl a obsahový rozsah**. Kontrolujeme-li předem určené pracoviště, vytipujeme si několik strojů nebo zařízení, na každém pak jeden až tři bezpečnostní ukazatele. Doporučujeme kontrolovat asi deset, ne však více než patnáct ukazatelů. Výběr ukazatelů provádíme zároveň se studiem příslušného bezpečnostního

⁸ - Například zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využití jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

předpisu, podnikové bezpečnostní směrnice pro obsluhu příslušného stroje nebo návod k obsluze stroje od výrobce. Hygienické požadavky najdeme zpravidla ve nařízení vlády o hygienických požadavcích na vybavení pracovišť č. 361/2007 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Přítom si děláme heslovité poznámky, například:

- schodiště – volné strany musí být opatřeny zábradlím
- schodiště musí mít alespoň po jedné straně záchytné madlo
- první a poslední stupeň musí být rozeznatelný od okolní podlahy (týká se výrobních provozů)

4.3 Ohlášení kontroly

Provedení kontroly si zpravidla dojednáme s příslušným vedoucím zaměstnancem určitého pracoviště, a to podle zvyklostí v podniku přímo nebo prostřednictvím vedení podniku. Někde je zvykem přizvat referenta BOZP. Jen zcela výjimečně přistupujeme ke kontrole bez předchozího vědomí zaměstnavatele, zpravidla když chceme zamezit zkresení skutečností (zametení pod stůl).

4.4 Provádění kontroly

Kontrolu provádíme podle připraveného scénáře, jsme však vnímaví i k dalším zjevným závadám mimo program. Zejména pořádek na pracovišti by nás mě vždy zajímat. Důležité je slušné vystupování, pozdrav, někdy podání ruky, stručné vysvětlení naší činnosti. K vlastnímu provedení kontroly vždy přivzeme příslušného vedoucího zaměstnance. Pokud jde vedoucí zaměstnanec s námi, zjištěné nedostatky mu oznamujeme, vždy si je však poznamenáváme s přesným určením stroje (zařízení) a místa. Vhodné je si poznamenat i evidenční číslo stroje.

Zjištěné závady nikomu nevytýkáme, nenařizujeme způsob jejich odstranění a nediskutujeme o jejich závažnosti. Nejsme oprávněni cokoliv zaměstnancům a vedoucím zaměstnancům nařizovat nebo zakazovat, náš partner je zaměstnavatel!

4.5 Výsledek kontroly

Skutečnosti zjištěné při kontrole zpracujeme do zápisu, ze kterého by měly být patrné nejen zjištěné nedostatky na přesně určených zařízeních a strojích, ale také kdo kontrolu provedl, kdo se ji dále zúčastnil a kdy se uskutečnila. Je dobré vždy citovat bezpečnostní nebo hygienický předpis, který byl porušen.

Například:

V zámečnické dílně areálu „U Průhonu“ se na podlaze povalují odřezky materiálu a polotovary, nebezpečí klopýtnutí.

V závěru zápisu by měl být náš požadavek případně návrh na řešení. Zápis o kontrole BOZP předáváme zaměstnavateli (vedení podniku), kopie se po projednání v závodním výboru založí do spisů.

CÍLEM KONTROLY JE NÁSLEDNÉ ZLEPŠENÍ PRACOVNÍHO PROSTŘEDÍ!

5. KOLEKTIVNÍ VYJEDNÁVÁNÍ V OBLASTI BOZP

Vytváření nebo zlepšování podmínek pro bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí je zaměstnavateli uloženo zákoníkem práce a dalšími právními předpisy. Zdá se tedy, že kolektivní vyjednávání, které slouží pro sjednání výhod nad rámec povinností zaměstnavatele je zde zbytečné.

Ze zkušeností však vyplývá, že je užitečné kolektivní vyjednávání využít pro upřesnění podmínek plnění zákonných povinností zaměstnavatele v oblasti BOZP, vyjasnění rozsahu součinnosti odborových orgánů se zaměstnavatelem při vytváření zdravotně nezávadného pracovního prostředí a v neposlední řadě k vytvoření podmínek pro činnost odborových orgánů v této oblasti.

Roční prověrky BOZP (ZP § 108, odst. 5)

Zaměstnavatel organizuje na všech pracovištích a zařízeních roční prověrky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci za účasti příslušných odborových orgánů, a to v měsíci

Rozsah a zaměření ročních proverek bude projednáno v závodním výboru odborové organizace nejpozději čtrnáct dnů před zahájením. Ustavení prověřkové komise budou podle návrhu ZV doplněny o funkcionáře odborové organizace.

Zaměstnavatel pod ZV odborové organizace informaci o výsledku proverek a harmonogram odstranění závad zjištěných při proverekách k projednání nejpozději do

6. ŠKOLENÍ ZAMĚSTNANCŮ (ZP § 103 Odst. 4)

„*O čem to ten pán vepředu mluví?*“, je otázka, kterou můžete slyšet od svých kolegů v práci při povinných celofiremních školení na bezpečnost práce, požární ochranu či dopravní předpisy, které mnohé firmy pořádají, aby „smázli“ zákonem dané požadavky na kvalifikaci svých zaměstnanců.

Atmosféra v přednáškové místnosti je každý rok stejná:

150 zaměstnanců, jejichž činnost se dělí na tři skupiny:

a) luští křížovky, b) čtou si noviny a časopisy c) hrají hry na služebních notebookech (ti šťastní jsou vybaveni wi-fi připojení a tak se mohou věnovat dokonce multiplayerovým variantám). Externí „bezpečák“ unylým hlasem přealuje čísla paragrafů, které občas proloží odstrašující historkou ze života. Jak je to vlastně s povinností školit zaměstnance na bezpečnost práce a dopravní předpisy?

Povinnost pro zaměstnavatele organizovat určitá školení vyplývá ze zákona č. 262/2006 Sb. (zákoník práce). Ten ukládá zaměstnavateli povinnost „zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce, které se týkají jimi vykonávané práce a vztahují se k rizikům, s nimiž může přijít zaměstnanec do styku na pracovišti, na kterém je práce vykonávána, a soustavně vyžadovat a kontrolovat jejich dodržování“.

Školení musí zaměstnavatel zajistit vždy při nástupu zaměstnance do práce a dále:

- při změně pracovního zařazení,
- při změně druhu práce,
- při zavedení nové technologie nebo změny výrobních a pracovních prostředků nebo změny technologických anebo pracovních postupů,
- v případech, které mají nebo mohou mít podstatný vliv na bezpečnost a ochranu zdraví při práci.

To je však minimální ustanovení, minimum povinností zaměstnavatele. Jinak se zaměstnavateli meze nekladou, jak si rozhodne, jak bude a jak často bude provádět školení. Zaměstnavatel je plně odpovědný za bezpečnost a ochranu zdraví při práci. A když se stane nějaký úraz, pak orgán inspekce práce se asi bude ptát, kdy a jak byl dotyčný zaměstnanec proškolen. Školení zaměstnanců má také dalekosáhlé důsledky pro odškodnění pracovních úrazů. Pouze v případě, kdy zaměstnavatel prokáže, že zaměstnanec byl řádně proškolen, může se pak úspěšně vyvinít (aspoň třeba částečně) ze své odpovědnosti za úraz zaměstnance. Pokud se týká otázky, kdo má zaměstnance školit, tak to také zaměstnavateli nikdo nebude určovat, v podstatě záleží na tom, kolik chce zaměstnavatel do školení zaměstnanců investovat.

Termíny školení a ověření znalostí si volí zaměstnavatel sám, i s ohledem na vyhodnocení rizik dále pak s ohledem na schopnosti a kvalifikaci zaměstnanců, nové předpisy a poznatky z této oblasti, s ohledem na bezpečnostní úroveň své organizace a další okolnosti.

6.1 Vzor osnovy školení

Opětovně zdůrazňuji, že osnova školení musí být zpracována pro konkrétní činnost. To znamená, že podle osnovy školení pro obsluhu kovoobráběcích strojů nemůžeme školit sekretářku!!!

Příklad:

Obsluha kovoobráběcích strojů

A. Účel školení

- bezpečnost a ochrana zdraví zaměstnanců při práci
- požární ochrana – ve společnosti provozující činnosti bez zvýšeného požárního nebezpečí
- řízení BOZP a PO, systém prevence rizik
- seznámení s konkrétní základní požadavky BOZP a PO na pracovišti s orientací na úkoly a způsob provedení úkolů v oblasti BOZP a PO
- seznámení s požadavky právních a ostatních předpisů

B. Použitá literatura

- zákoník práce a prováděcí předpisy k zákoníku práce (v platném znění)
- zákon o požární ochraně a prováděcí předpisy (v platném znění)
- základní dokumentace BOZP a PO zpracovaná v organizaci

C. Podrobný obsah školení

(předpisy v platném znění)

- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

§ 90 Nepřetržitý odpočinek mezi dvěma směny; §§ 88, 89 Přestávka v práci a bezpečnostní přestávka; §§ 101, 102 Bezpečnost a ochrana zdraví při práci; § 106 Práva a povinnosti zaměstnance; § 108 Účast zaměstnanců na řešení otázek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci; § 104 Osobní ochranné pracovní prostředky, pracovní oděvy a obuv, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje; §§ 250, 251 Obecná odpovědnost; §§ 265, 266 Odpovědnost zaměstnavatele za škodu; §§ 275, 276, 277, 278 Zabezpečení při pracovních úrazech a úrazech z povolání; §§ 281, 282, 284 Rada zaměstnanců a zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci; § 301 Základní povinnosti zaměstnanců a vedoucích zaměstnanců vyplývající z pracovního poměru nebo dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, zvláštní povinnosti některých zaměstnanců a výkon jiné výdělečně činnosti

- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce (pro vedoucí zaměstnance)

§ 103 Povinnosti zaměstnavatele; § 224 Pracovní podmínky zaměstnanců; § 105 Povinnosti

zaměstnavatele při pracovních úrazech a nemocech z povolání; § 228 Zaškolení a zaučení; §§ 239, 240, 241, 242 Pracovní podmínky zaměstnankyň, zaměstnankyň – matek, zaměstnanců pečujících o dítě a o jiné fyzické osoby; §§ 243, 244, 245, 246, 247 Pracovní podmínky mladistvých zaměstnanců; § 300 Množství práce a pracovní tempo; § 302 Základní povinnosti vedoucích zaměstnanců vyplývající z pracovního poměru nebo dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, zvláštní povinnosti některých zaměstnanců a výkon jiné výdělečně činnosti; §§ 347, 349 Výklad některých pojmů; §§ 365 až 393 Odpovědnost zaměstnavatele za škodu při pracovních úrazech a nemocech z povolání

- **Vyhláška MZD č. 288/2003 Sb.**, kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázané těhotným ženám, kojícím ženám, matkám do 9 měsíce po porodu a mladistvým a podmínky za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání

- **Zákon č. 48/1997 Sb.**, o veřejném zdravotním pojištění

§ 35 Závodní preventivní péče

- **Zákon č. 258/2000 Sb.**, o ochraně veřejného zdraví

§ 37 Kategorizace prací; § 38 Měření pro účely kategorizace; § 39 Riziková práce; § 40 Eviden-
ce rizikových prací

- **Vyhláška MZD č. 440/2001 Sb.**, o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění

§§ 1, 2, 7

- **Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.**, kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí

§§ 1, 2, 3; příloha č. 1- 5

- **Nařízení vlády č. 361/2007 Sb.**, kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci
Základní ustanovení

Osvětlení; Tepelná zátěž; Ochranné nápoje; Větrání a klimatizovaná pracoviště; Fyzická zátěž; Práce ve vynuceném tempu, monotónní práce, zátěž související s prací; Práce na pracovištích se zobrazovacími jednotkami; Zdravotní rizika a opatření k ochraně zdraví při ruční manipulaci s břemeny; Hodnocení zdravotního rizika chemických faktorů a prachu; Chemické karcinogeny, pracovní procesy s rizikem chem. karcinogenity a mutageny; Opatření k ochraně zdraví zaměstnanců při používání OOPP; Sanitární a pomocná zařízení; přílohy nařízení vlády.

Pracovníci musí být seznámeni s údaji o hmotnosti a vlastnostech břemen, o umístění jeho těžiště, nejtěžší straně břemen, o jejich správném uchopení a zacházení s břemeny a s rizikem, jemuž může být zaměstnanec vystaven při nesprávné ruční manipulaci s břemeny

- **Nařízení vlády č. 494/2001 Sb.**⁹, kterým se stanoví způsob evidence, hlášení a zaslání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu

§§ 1, 2, 3, 4, 5; příloha

- **Nařízení vlády č. 495/2001 Sb.**, kterým se stanoví rozsah poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků

§§ 1, 2, 3, 4, 5; přílohy 1- 4

- **Nařízení vlády č. 11/2002 Sb.**, kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů

§§ 1, 2, 3, 4, 5; příloha

⁹ - Od 1.1. 2011 bude NV 494/2001 nahrazeno NV 201/2011 Sb o způsobu evidence úrazů, hlášení a zaslání záznamu o úrazu

- **Zákon č. 356/2003 Sb.**, o chemických látkách a chemických přípravcích
§§1, 2, 3, 4 Působnost zákona, základní pojmy, klasifikace látek, hodnocení nebezpečnosti přípravků;
§ 20 Označování látek a přípravků; § 23 Bezpečnostní list
- **Vyhláška MŽP č. 10/2002 Sb.**, kterou se stanoví seznam nebezpečných chemických látek, které mohou představovat závažné riziko pro zdraví člověka a životní prostředí
§§ 1, 2, 3; přílohy č. 1 – 3
- **Zákon č. 251/2005 Sb.**, o inspekci práce
Postihy za nedodržování předpisů
- **Nářízení vlády č. 362/2005 Sb.**, o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky Bezpečnostní požadavky, zákaz práce ve výškách
- **Nářízení vlády č. 591/2006 Sb.**, o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích (v případě provádění údržbových prací, při rekonstrukcích na pracovištích)
- **Zákon č. 309/2006 Sb.**, kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)
- **Nářízení vlády č. 101/2005 Sb.**, o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí
- **Nářízení vlády č. 148/2006 Sb.**, o ochraně zdraví před nepříznivými vlivy hluku a vibrací
- **Zákon č. 379/2005 Sb.**, o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů
- **Vyhláška ČÚBP č. 48/1982 Sb.**, kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení § 194-206 , § 237-240
- **Vyhláška č. 432/2003 Sb.**, kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli
- **Nářízení vlády č. 168/2002 Sb.**, kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky
- **Vyhláška č. 50/1978 Sb.**, o odborné způsobilosti v elektrotechnice
- **Vyhláška č. 87/2000 Sb.**, kterou se stanoví podmínky požární bezpečnosti při svařování a nahřívání živců v tavných nádobách

Elektrická zařízení

(jen základní bezpečnostní požadavky týkající se bezpečnosti práce a uspořádání pracoviště)

ČSN EN 50110-1 ed. 2 Obsluha a práce na elektrických zařízeních

ČSN EN 50110-2 Obsluha a práce na elektrických zařízeních (národní dodatky)

ČSN EN 50144-1 Bezpečnost elektrického ručního náradí - Část 1: Všeobecné požadavky

ČSN EN 60204-1 ed. 2 Bezpečnost strojních zařízení - Elektrická zařízení strojů - Část 1: Všeobecné požadavky

ČSN EN 61140 ed. 2 Ochrana před úrazem elektrickým proudem - Společná hlediska pro instalaci a zařízení

ČSN 33 0340 Elektrotechnické předpisy. Ochranné kryty elektrických zařízení a předmětů

ČSN 33 1310 Elektrotechnické předpisy. Bezpečnostní předpisy pro elektrická zařízení určená k užívání osobami bez elektrotechnické kvalifikace

ČSN 33 1500 Elektrotechnické předpisy. Revize elektrických zařízení

ČSN 33 1600 ed. 2 Elektrotechnické předpisy. Revize a kontroly elektrického ručního nářadí během používání

ČSN 33 1610 Revize a kontroly elektrických spotřebičů během jejich používání

ČSN 33 2030 Elektrostatika - Směrnice pro vyloučení nebezpečí od statické elektřiny

Sklady a skladování

(jen základní bezpečnostní požadavky týkající se bezpečnosti práce a uspořádání pracoviště)

ČSN 26 9010 Manipulace s materiálem. Šířky a výšky cest a uliček

ČSN 26 9030 Manipulační jednotky - Zásady pro tvorbu, bezpečnou manipulaci a skladování

ČSN 07 8304 Tlakové nádoby na plyny - Provozní pravidla

ČSN 65 0201 Hořlavé kapaliny - Prostory pro výrobu, skladování a manipulaci

Kovoobráběcí stroje

(jen základní bezpečnostní požadavky týkající se bezpečnosti práce a uspořádání pracoviště)

ČSN EN 12840 Bezpečnost obráběcích a tvářecích strojů. Ručně ovládané soustruhy s automatickým řízením nebo bez automatického řízení

ČSN EN 12717 Bezpečnost obráběcích a tvářecích strojů. Vrtačky

ČSN EN 12417+A2 Bezpečnost obráběcích a tvářecích strojů. Obráběcí centra

ČSN EN 13128+A2 Bezpečnost obráběcích a tvářecích strojů. Frézky (včetně vyvrtávaček)

ČSN 20 0712 Obráběcí stroje na kovy. Bezpečnostní požadavky na hoblovky

ČSN 20 0713 Obráběcí stroje na kovy. Bezpečnostní požadavky na obrážečky

ČSN 20 0724 Obráběcí stroje na kovy. Bezpečnostní požadavky pro stroje na ozubení

ČSN EN 13218+A1 Obráběcí a tvářecí stroje. Bezpečnost. Pevně umístěné brusky

ČSN EN 13898+A1 Obráběcí a tvářecí stroje. Bezpečnost. Pily na studený kov

ČSN EN 14070+A1 Obráběcí a tvářecí stroje. Bezpečnost. Postupové a jednoúčelové stroje

ČSN EN 12415 Bezpečnost obráběcích strojů. Malé číslicové soustruhy a soustružnické centra

ČSN EN 12478 Bezpečnost obráběcích a tvářecích strojů. Velké číslicové a soustružnické centra

ČSN EN 12840 Bezpečnost obráběcích a tvářecích strojů. Ručně ovládané soustruhy s automatickým řízením nebo bez automatického řízení

ČSN EN 13788 Bezpečnost obráběcích a tvářecích strojů. Víceřetenové soustružnické automaty

ČSN EN 12717 Bezpečnost obráběcích a tvářecích strojů. Vrtačky

ČSN EN 12417 Bezpečnost obráběcích a tvářecích strojů. Obráběcí centrum

ČSN EN 13218+A1 Obráběcí a tvářecí stroje. Bezpečnost. Pevně umístěné brusky

ČSN EN 13898+A1 Obráběcí a tvářecí stroje. Bezpečnost. Pily na studený kov

D. Další vlastní vypracované dokumenty použité při školení

(základní dokumentace BOZP, pokyny, místní provozní bezpečnostní předpisy, dokumenty a evidence, které jsou součástí dokumentace BOZP)

Seznámení s riziky při práci, stanovená opatření

- analyzovaná rizika v organizaci a jejich eliminace, řízení rizik
- rizika fyzikální, chemická, biologická
- rizikové faktory pracovního prostředí: prach, chemické látky, hluk, vibrace, fyzická zátěž, pracovní poloha, zátěž teplem, zátěž chladem, psychická zátěž, zraková zátěž
- informace o zařazení práce do kategorií podle výskytu rizikových faktorů pracovního prostředí
- opatření na ochranu před působením rizik na pracovišti: technická a organizační opatření

Osobní ochranné pracovní prostředky

- směrnice pro poskytování osobních ochranných pracovních prostředků a mycích, čistících a dezinfekčních prostředků, ochranných masť a ochranných nápojů
- povinné používání osobních ochranných pracovních prostředků na základě vyhodnocení rizik
- informace o nutnosti seznámení se s návodem k používání a způsobem použití OOPP (v jakých případech)

Pracovní úrazy a jiné mimořádné události, první pomoc

- kniha úrazů, evidence
- hlášení pracovního úrazu s pracovní neschopností a hlášení poranění s následným ošetřováním u lékaře svému vedoucímu a bezpečnostnímu technikovi
- pracovní úraz s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny, záznam o úrazu
 - provádění náhradní práce po dobu léčení méně závažných poranění
- hlášení jiných mimořádných událostí, evidence
- povinnosti zaměstnanců při vzniku pracovních úrazů a jiných mimořádných událostí
- traumatologický plán: zásady poskytování první pomoci – při úrazech, otravách, při úrazu elektrickým proudem
- seznámení s příčinami a okolnostmi pracovních úrazů na pracovišti
- nejčastější zdroje a příčiny úrazů a poranění při prováděných činnostech

Zásady bezpečného chování na pracovišti, provozní bezpečnostní předpisy, bezpečnostní pokyny

- základní povinnosti zaměstnance při dodržování předpisů BOZP a PO, pracovní řád
- nebezpečná místa na pracovištích a ve společnosti
- zakázané pracovní činnosti a postupy
- seznam prací zakázaných těhotným ženám a mladistvým
- bezpečnost při skladování a manipulaci s břemeny – místní provozně bezpečnostní řád skladů
- bezpečnost při manipulaci s hořlavými kapalinami, označení prostor
- bezpečnost při práci s elektrickými spotřebiči – provozní bezpečnostní předpis, revize, kontroly

- bezpečnost při práci s elektrickým ručním náradím – provozní bezpečnostní předpis, revize, kontroly
- bezpečnost při obrábění kovů – provozní bezpečnostní předpis
- bezpečnost při práci pod zavěšeným břemenem, používání ochranných přileb – provozní bezpečnostní předpis
- technologické postupy pro jednotlivé pracovní činnosti
- bezpečnostní pokyny pro jednotlivé stroje
- návody výrobců používaných strojů, přístrojů a zařízení – dle seznamu
- bezpečnostní listy používaných látek – dle seznamu

Organizace požární ochrany při činnostech bez zvýšeného požárního nebezpečí

- systém požární ochrany v ČR (zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, vyhláška č. 246/2001 Sb.)
- systém provádění požární ochrany ve společnosti
- odpovědnost a povinnosti vedoucích zaměstnanců a zaměstnanců na úseku PO, zajištění pracoviště po ukončení pracovní doby, v mimopracovní době – povinnosti zaměstnanců
- kontrolní činnost na daném pracovišti – způsob a lhůty kontrol
- způsob vyhlášení požárního poplachu a ohlášení požáru (požární poplachové směrnice) organizace - evakuace – místo pro řízení evakuace, určené osoby a prostředky pro evakuaci, způsob evakuace osob a majetku priority v případě evakuace, povinnosti a odpovědnosti zaměstnanců
- únikové cesty a východy – směry úniku z jednotlivých objektů
- podstata hoření – hořlavé látky, zápalné zdroje, oxidační prostředky, zplodiny hoření
- princip hašení – základní hasební látky a jejich účinky
- přenosné hasicí přístroje, hydranty – druhy, rozmístění, způsob použití, instalace, označení, přístupnost, kontroly, revize, opravy – lhůty, oprávnění osob
- hlavní uzávěry a vypínače energií (el. proud, voda, plyn) – umístění, přístupnost, označení
- požadavky na údržbu, kontroly a opravy technických a technologických zařízení
- plán jednotlivých kontrol, revizí, údržby a stanovené odpovědnosti a oprávnění
- UPOZORNĚNÍ: U činností se zvýšeným požárním nebezpečím nebo s vysokým požárním nebezpečím (§ 4 odst. 2 a 3 zákona o požární ochraně), je potřeba provést školení o požární ochraně ve smyslu zákona o požární ochraně. V zákoně jsou také uvedeny požadavky na způsobilost nebo odbornou způsobilost školitele (§ 16a) a na koho se školení vztahuje (§ 16). Vyhláška č. 246/2001 Sb., o požární prevenci, stanoví druhy, obsah, rozsah a lhůty školení zaměstnanců o požární ochraně

Lékařské prohlídky

- smluvní lékařská zařízení
- povinné vstupní, periodické a výstupní lékařské prohlídky, lhůty

Alkoholické nápoje návykové látky, kouření

- zákaz požívání alkoholických nápojů a zneužívání návykových látek, zákazy kouření na pracovišti
- orientační dechové zkoušky na alkohol, drogové testy (pracovník se musí podrobit zkoušce)

Upozornění

- manipulace s břemeny: pracovníci musí být seznámeni s údaji o hmotnosti a vlastnostech břemen, o umístění jeho těžiště, nejtěžší straně břemen, o jejich správném uchopení a zacházení s břemeny a s rizikem, jemuž může být zaměstnanec vystaven při nesprávné ruční manipulaci s břemeny.

E. Cíl školení

- seznámení s riziky při práci zaměstnanců a se zásadami bezpečné práce.

F. Závěrečná část

- na závěr školení musí být provedeno ověření znalostí z výše uvedených bezpečnostních předpisů a pokynů s výsledkem „prospěl“
- metoda ověření znalostí: ústní pohovor, příp. také písemný test
- jmenný seznam školených zaměstnanců je nedílnou součástí osnovy školení,
- o školení musí být vždy proveden písemný záznam, který je k nahlédnutí zaměstnancům.

Prezenční listina účastníků školení

Školitel a školený pracovník potvrzují svým podpisem, že školení bylo provedeno důkladně a srozumitelně a znalosti byly ověřeny

Školení k BOZP a ověření znalostí v rozsahu ... hodin

uskuteční zaměstnavatel v měsíci

7. PRACOVNÍ ÚRAZ – NA CO NEZAPOMENOUT

V případě, že se mi stane nebo jsem svědkem pracovního úrazu:

Zajistím první pomoc a lékařskou pomoc

Podle zákoníku práce má zaměstnavatel povinnost zajistit poskytnutí první pomoci. Musí být tedy připraven k provedení jednoduchých účelných zásahů na záchranu zdraví a života zaměstnance, který utrpěl úraz. S ohledem na druh činnosti a velikost pracoviště zákoník práce požaduje po zaměstnavateli, aby tuto předlékařskou první pomoc zajišťovali vyškolení zaměstnanci, kteří organizují poskytnutí první pomoci, zajišťují přivolání zejména zdravotnické záchranné služby, Hasičského záchranného sboru ČR a Policie ČR a organizují evakuaci zaměstnanců. Zaměstnavatel zajistí ve spolupráci se zařízením poskytujícím závodní preventivní péči jejich vyškolení a vybavení v rozsahu odpovídajícím rizikům vyskytujícím se na pracovišti (přesněji v § 102 odst. 6 ZP).

7.1 Ohlášení úrazu zaměstnavateli

(všechny úrazy, včetně drobných úrazů, se zapíše do knihy úrazů, § 105 odst. 2 ZP)

Zaměstnanec je povinen bezodkladně oznamovat svému nadřízenému svůj pracovní úraz, pokud mu to jeho zdravotní stav dovolí, a pracovní úraz jiné osoby, jehož byl svědkem, a spolupracovat při objasňování jeho příčin (§ 106 odst. 4 písm. h/ ZP).

Ohlašování všech úrazů je nezbytné minimálně proto, že

- i z malého „škrábnutí“ se může později rozvinout vážnější poškození zdraví s pracovní neschopností, včetně nutnosti sepsání záznamu o úrazu, spojeném s licitováním, zda skutečně jde o pracovní úraz
- zaměstnavatel je vždy povinen stanovit nápravná a preventivní opatření,
- je prvním krokem k odškodnění pracovního úrazu.

7.2 Sepsání záznamu o úrazu.

Jedno vyhotovení záznamu o úrazu obdrží poškozený, případně jej při smrtelném pracovním úrazu obdrží rodinní příslušníci (§ 105 odst. 3 písm. b/ ZP)

Zaměstnavatel musí objasnit příčiny a okolnosti vzniku pracovního úrazu a vést v knize úrazů evidenci všech pracovních úrazů, i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost delší než tři kalendářní dny. Při pracovní neschopnosti delší než tři kalendářní dny a při úmrtí zaměstnance musí zaměstnavatel nejpozději do pěti pracovních dnů po oznámení úrazu vyhotovit záznam o pracovním úrazu, vést o pracovním úrazu dokumentaci a ohlásit a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím (§ 105 ZP a nařízení vlády č. 494/2001 Sb.¹⁰).

7.3 Zamezení opakování úrazového děje

Zaměstnavateli je zákonem uloženo provést objasnění příčin a okolností vzniku pracovního úrazu a přijmout opatření proti opakování pracovních úrazů (§ 105 odst. 1 a odst. 5 ZP). Objasňováním příčin a okolností vzniku pracovního úrazu, čili řádným vyšetřením, lze zjistit, proč k úrazu došlo. Nestačí pouze vyplnit záznam o úrazu. Je na zaměstnavateli, aby učinil následující úkony:

- ohledání místa pracovního úrazu, včetně pořízení příslušné dokumentace,
- zjištění svědků úrazu a jejich výpovědí, a provedení rozhovoru s postiženým zaměstnancem, je-li to možné,
- prověření zdroje či původce pracovního úrazu,
- prověření příslušné dokumentace (o zdravotní způsobilosti, o kvalifikaci a školeních apod.),

¹⁰ - Od 1.1. 2011 bude NV 494/2001 nahrazeno NV 201/2011 Sb o způsobu evidence úrazů, hlášení a zaslání záznamu o úrazu

- zjištění závažnosti a rozsahu újmy na zdraví,
- zjištění vzniklých škod na pracovních zařízeních,
- provedení rekonstrukce úrazového děje a zajištění znaleckých posudků, je-li to potřebné,
- prověření účinnosti stávajících opatření k přecházení pracovním úrazům,
- zjištění, jak, kým a co bylo porušeno (jaký právní předpis, pokyn, návod apod.),
- zapsání do knihy úrazů, případně sepsání záznamu o úrazu.

7.4 Když zaměstnavatel neoprávněně trvá na tom, že úraz není úrazem pracovním

Při opožděném hlášení vzniku úrazu je problém v dokazování, že úraz je úrazem pracovním. Důkazní břemeno je plně na straně postiženého zaměstnance. Proto jsou důležité výše uvedené kroky, jako jsou zápis do knihy úrazů a záznam o úrazu. Svědecké výpovědi se také připouští jako důkazní prostředek, avšak ten nemusí zaměstnavatel uznat a uplatní se až při soudním projednávání sporného případu.

Soudnímu sporu zaměstnanců o uznání pracovního úrazu a jeho odškodnění se zaměstnavatelem se někdy nelze vyhnout, proto je dobré být členem odborové organizace a tím pádem mít také možnost bezplatného zastupování před soudem odborovými právníky.

7.5 Co je pracovní úraz?

(příklady)

- pracovním úrazem je poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním (§ 380 odst. 1 ZP),
- pracovním úrazem může být i akutní otrava způsobená chemickou látkou, - pracovním úrazem je též poškození zdraví způsobené jednorázovým přetížením organismu (způsobené např. mimořádným fyzickým nebo psychickým vypětím, jako je manipulace s nadměrným břemenem, či vystavení pracovníka neúměrné námaze a stresu),
- i úraz při školení zaměstnanců může být (za určitých podmínek) úrazem pracovním (§ 274 odst. 2 ZP),
- pracovním úrazem jsou i úrazy vzniklé při činnosti, která je předmětem pracovní cesty
- pracovním úrazem jsou i úrazy vzniklé při jiné činnosti vykonávané na příkaz zaměstnavatele, a úrazy při činnosti konané pro zaměstnavatele z vlastní iniciativy zaměstnance (podmíněně § 273 odst. 2 ZP).

Pracovním úrazem naopak není, pokud tento úraz nemá souvislost s plněním pracovních úkolů, například stane-li se úraz na cestě do zaměstnání a zpět a při stravování např. píchnutí vidličkou do oka.

8. PREVENCE RIZIK - NÁSTROJ PRO SNÍŽENÍ PRACOVNÍ ÚRAZOVOSTI A ZKVALITNĚNÍ PRACOVNÍHO PROSTŘEDÍ

Co znamená pojem rizikové práce

Podle posledních statistických údajů vykonává rizikové práce ve smyslu příslušných ustanovení zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví v platném znění více než 439 000 osob z toho asi 30% připadá na ženy. Vysoce rizikové práce zařazené podle kategorizace prací do čtvrté skupiny se jedná téměř o 21 000 osob. Nejčastěji v důsledku expozice fibrogennímu prachu nebo vibracím. Příčinou rizika v ostatních kategoriích, kterému jsou pracovníci vystaveni, je především expozice nadměrnému hluku a týká se téměř 260 000 pracovníků, dále se jedná o nadměrnou zátěž pohybového ústrojí. Zde jde o 70 000 pracovníků a konečně vibracím, což postihuje cca 7 000 pracovníků.

Pro lepší pochopení pojmu riziková práce uvádím:

Riziková práce, kterou se pro účely zákona 258/2000 Sb., rozumí práce, při níž je nebezpečí vzniku nemoci z povolání nebo jiné nemoci související s prací. Jedná se o práce zařazené do kategorie třetí a čtvrté a dále práce zařazené do kategorie druhé, o níž takto rozhodne příslušný orgán ochrany veřejného zdraví nebo tak stanoví zvláštní právní předpis - zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon).

Nesmíme také v souvislosti s rizikovou prací opomenout povinnosti zaměstnavatele. Zaměstnavatel, na jehož pracovištích jsou vykonávány rizikové práce, je povinen:

a) zabezpečit neprodleně mimořádná měření faktorů pracovních podmínek, pokud o ně požádá zařízení vykonávající závodní preventivní péči nebo pokud tak stanoví rozhodnutím příslušný orgán ochrany veřejného zdraví,

b) zjistit příčinu překročení limitních hodnot ukazatelů biologických expozičních testů a zabezpečit její odstranění; neprodleně informovat o těchto skutečnostech zaměstnance.

Překročení limitních hodnot ukazatelů biologických expozičních testů sdělí zaměstnavateli zařízení vykonávající závodní preventivní péči. Přitom je povinen dodržet mlčenlivost o výsledcích testů jednotlivých zaměstnanců. Při hodnocení míry expozice zaměstnanců faktory pracovních podmínek pomocí biologických expozičních testů provede zařízení závodní preventivní péče odběr biologického materiálu za podmínek upravených prováděcím právním předpisem.

Zaměstnavatel, na jehož pracovištích jsou vykonávány rizikové práce, je dále povinen:

- u každého zaměstnance ode dne přidělení rizikové práce vést evidenci o jménu, příjmení a rodném čísle, o počtu směn odpracovaných při rizikové práci, s výjimkou rizika infekčního onemocnění, o datech a druzích provedených lékařských preventivních prohlídek a jejich závěrech, o zvláštních očkováních souvisejících s činností na pracovišti zaměstnavatele nebo o imunitě (odolnosti) k nákaze, údajů o výsledcích sledování zátěže organismu zaměstnanců faktory pracovních podmínek a naměřených hodnotách intenzit a koncentrací faktorů pracovních podmínek a druhu a typu biologického činitele, s výjimkou údajů o zdravotním stavu zaměstnanců,
- ukládat evidenci podle písmene a) po dobu 10 let od ukončení expozice a jde-li o práci:
 - 1) s chemickými karcinogeny stanovenými zvláštním právním předpisem,
 - 2) s azbestem,
 - 3) v riziku fibrogenního prachu¹¹

¹¹ - Fibrogenní prach je schopen vyvolat tvorbu plicních fibróz, tj. zvýšené bujení vaziva v plicích. Za fibrogenní složku se považuje krystalický oxid křemičitý ve formě křemene, kristobalitu nebo tridymitu a také gama forma oxidu hlinitého.

4) s biologickými činiteli, které mohou vyvolat latentní onemocnění, onemocnění, která mají velmi dlouhou inkubační dobu nebo způsobují onemocnění, která se opakovaně projevují remisemi či mohou mít závažné následky, po dobu 40 let od ukončení expozice,

Efektivní postup pro hodnocení rizik, který má obecnou platnost, spočívá v provedení následujících kroků:

1. Vymezení pracovního systému, kde se bude provádět hodnocení rizik.
2. Vyhledání (identifikace) nebezpečí.
3. Ocenění rizik.
4. Hodnocení rizik.
5. Odstranění / omezení rizik (tzn. přijetí opatření k odstranění nebo omezení rizik).
6. Pravidelné hodnocení rizik.
7. Projednání zjištěných rizik se zaměstnanci a jejich informování o zbytkových rizicích.

Smyslem celého postupu je získat přehled o rizicích v celém pracovním systému a to tím, že se provede hodnocení rizik postupně na jednotlivých pracovištích, pracovních místech a prostorech (uvnitř budovy a v areálu podniku). Dosažené hodnoty charakterizují rozložení rizik v celém pracovním systému (podniku) a umožňují vytipovat nejzávažnější rizika, na která by se měl zaměstnavatel soustředit v prvé řadě.

Příklady schematické identifikace nebezpečí včetně opatření k jejich eliminaci.

Uklouznutí, šikmé našlápnutí na hranu schodišťového stupně

Opatření k eliminaci rizika

- *udržování nekluzkých povrchů, správné našlapování, vyloučení šikmého našlápnutí za mokra, námrazy, vlivem znečištěné obuvi - používání protiskluzné obuvi, očištění obuvi před výstupem na žebřík obuvi*

Pád do hloubky (do výkopů, prohlubní, uklouznutí při chůzi po svazích)

Opatření k eliminaci rizika

- *vhodná pracovní obuv s protiskluzovou úpravou*

- *zvýšená opatrnost a soustředěnost zejména v zimě a za deště*

- *při nutné chůzi ze svahu zřídít pomocné stupně*

- *volba vhodné trasy při chůzi po svahu, připustit chůzi jen v těch případech, kdy je dodržen přípustného sklonu svahu, násypu, opatřit volné okraje přechodových lávek a můstků zábradlím případně nápadnou překážkou*

8.1 Vyhodnocení zdravotních rizik

Součástí pracovních rizik jsou také **zdravotní rizika**, která vyjadřují míru závažnosti zátěže člověka vystaveného rizikovým faktorům na pracovišti. Vzhledem k jejich specifickému charakteru a požadované odborné znalosti pro jejich hodnocení jsou zahrnuty v právních předpisech týkajících se ochrany veřejného zdraví, konkrétně zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto zákona má zaměstnavatel povinnost zdravotní rizika vyhledávat a zpracovávat návrh zařazení prací do kategorií.

Návrh na zařazení prací do kategorií spolu s údaji klíčovými pro hodnocení rizik musí předkládat orgánu ochrany veřejného zdraví, který rozhoduje o zařazení práce do příslušné kategorie

a vyhláší **riziková pracoviště**. Zaměstnavatel sám kategorie prací a riziková pracoviště neurčuje ani nevyhláší. Rizikovou prací, kterou se pro účely tohoto zákona rozumí práce, při níž je nebezpečí vzniku nemocí z povolání nebo jiné nemoci související s prací, je práce zařazena do kategorie třetí a čtvrté a dále práce zařazená do kategorie druhé, o níž takto rozhodne příslušný orgán ochrany veřejného zdraví.

9. OSOBNÍ OCHRANNÉ PRACOVNÍ PROSTŘEDKY (OOPP)

Osobní ochranné pracovní prostředky, pracovní oděvy a obuv, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje (ZP § 104)

Není-li možné rizika odstranit nebo dostatečně omezit **prostředky kolektivní ochrany** nebo opatřeními v oblasti organizace práce, je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky. Osobní ochranné pracovní prostředky jsou ochranné prostředky, které musí chránit zaměstnance před riziky, nesmí ohrožovat jejich zdraví, nesmí bránit při výkonu práce a musí splňovat požadavky stanovené zvláštním právním předpisem¹²).

V prostředí, v němž oděv nebo obuv podléhá při práci mimořádnému opotřebení nebo znečištění nebo plní ochrannou funkci, poskytuje zaměstnavatel jako osobní ochranné pracovní prostředky též pracovní oděv nebo obuv.

Zaměstnavatel je povinen poskytovat zaměstnancům mycí, čisticí a dezinfekční prostředky na základě rozsahu znečištění kůže a oděvu; na pracovištích s nevyhovujícími mikroklimatickými podmínkami, v rozsahu a za podmínek stanovených prováděcím právním předpisem, též ochranné nápoje.

Zaměstnavatel je povinen udržovat osobní ochranné pracovní prostředky v použitelném stavu a kontrolovat jejich používání.

Osobní ochranné pracovní prostředky, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje poskytne zaměstnavatel zaměstnanci bezplatně podle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce. Poskytování osobních ochranných pracovních prostředků nesmí zaměstnavatel nahrazovat finančním plněním.

Vláda stanoví nařízením bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů.

Ochranné prostředky musí být po dobu používání účinné proti vyskytujícím se rizikům a jejich používání nesmí představovat další riziko, musí odpovídat podmínkám na pracovišti a musí být přizpůsobeny fyzickým předpokladům jednotlivých zaměstnanců; dále musí respektovat ergonomické požadavky a zdravotní stav zaměstnanců. Pokud s ohledem na přítomnost více než jednoho rizika je třeba, aby zaměstnanci používali současně více ochranných prostředků, musí být tyto ochranné prostředky vzájemně slučitelné.

Pokud je při trvalé práci, zařazené jako rizikové, nezbytné nepřetržité používání osobních ochranných pracovních prostředků k omezení působení rizikových faktorů a pokud to povaha ochranného pracovního prostředku vyžaduje, musí být během této práce zařazeny bezpečnostní přestávky, při nichž může zaměstnanec odložit osobní ochranný pracovní prostředek.

Způsob, podmínky a dobu používání ochranných prostředků stanoví sám zaměstnavatel na základě četnosti a závažnosti vyskytujících se rizik, charakteru a druhu práce a pracoviště a s přihlédnutím k vlastnostem těchto ochranných prostředků.

¹² Nařízení vlády č. 21/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné prostředky.

9.1 Pracovní oděv a obuv

Bezplatné poskytování pracovního oděvu a obuvi jako osobního ochranného pracovního prostředku je možné jen tehdy, pracují-li zaměstnanci v prostředí, v němž oděv nebo obuv podléhají při práci mimořádnému opotřebení nebo znečištění nebo plní-li ochrannou funkci. Dobu použitelnosti a výměny pracovního oděvu či obuvi za nové stanoví zaměstnavatel podle konkrétních podmínek práce a na základě vyhodnocení místních rizik.

9.2 Mycí, čisticí a desinfekční prostředky

Mycí a čisticí prostředky poskytne zaměstnavatel zaměstnancům podle druhu látky, která může způsobit podráždění pokožky nebo znečištění zaměstnance, a na základě doporučeného množství stanového nařízení vlády č. 495/2001 Sb.

9.3 Financování

Finanční náklady na pořízení a udržování osobních ochranných pracovních prostředků v použitelném stavu a na pořízení mycích, čisticích a desinfekčních prostředků a ochranných nápojů nese zaměstnavatel; zákon výslovně zakazuje nahrazovat zaměstnancům finančním plněním poskytování osobních ochranných pracovních prostředků.

9.4 Možnost odchýlení se od zákonné právní úpravy

Od ustanovení § 104 ZP, kterým se zapracovávají předpisy Evropských společenství, není možné se odchýlit; to však neplatí, jestliže jde o odchýlení ve prospěch zaměstnance. K odchýlné úpravě práv nebo povinností může dojít smlouvou (kolektivní nebo individuální) a za podmínek stanovených zákonem též vnitřním předpisem.

9.5 Rozdíly ve srovnání s původní úpravou

Podmínka, že osobní ochranné pracovní prostředky lze poskytnout, ledaže nelze rizika odstranit nebo dostatečně omezit technickými prostředky, byla nahrazena podmínkou, že ledaže rizika nelze odstranit nebo dostatečně omezit prostředky kolektivní ochrany. Poskytování pracovního oděvu a obuvi jako osobního ochranného pracovního prostředku bylo rozšířeno na případy, kdy pracovní oděv nebo obuv plní ochrannou funkci.

Upozornění na možné chyby

Jednotný pracovní oděv (uniforma, stejnokroj) zaměstnanců (např. v obchodech, restauracích apod.) se neposkytuje jako osobní ochranný pracovní prostředek, ledaže by byl poskytován v prostředí, kde oděv nebo obuv podléhají při práci mimořádnému opotřebení nebo znečištění nebo plní ochrannou funkci.

Příklady:

Zaměstnanci, který musí používat individuálně upravené ortopedické boty, má být poskytnuta jako osobní ochranný pracovní prostředek pracovní protiskluzová obuv. Zaměstnavatel je povinen, a to na své náklady, přizpůsobit OOPP fyzickým předpokladům konkrétního zaměstnance, tedy upravit pracovní obuv tak, aby plnila též ortopedickou funkci.

Zaměstnavatel sice poskytl zaměstnancům pracovní oděv jako osobní ochranný pracovní prostředek, ale jeho čištění a praní si provádí doma sami. Zaměstnavatel je povinen udržovat pracovní oděv poskytnutý jako osobní ochranný pracovní prostředek v použitelném stavu. Pokud na své náklady nezajišťuje praní, čištění, desinfekci, úpravy či opravy pracovního oděvu, je povinen, po vzájemné dohodě se zaměstnanci, jim finančně přispívat na údržbu pracovního oděvu.

10. KATEGORIZACE PRACÍ Z HLEDISKA HYGIENY PRÁCE

V souladu se zákoníkem práce č. 262/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů, § 37 Zákona č. 258/2000 Sb., je třeba, dle níže uvedených pravidel, zpracovat a následně předložit územně příslušné hygienické stanici Návrh na kategorizaci prací z hlediska hygieny práce. Návrh předkládají všechny subjekty, které zaměstnávají fyzické osoby v pracovněprávních nebo obdobných pracovních vztazích, (dále jen „zaměstnavatel“), a to do 30 kalendářních dnů ode dne zahájení výkonu prací. Ostatní práce na pracovištích zaměstnavatele, které nebyly takto zařazeny, se považují za práce kategorie první. Podle míry výskytu faktorů, které mohou ovlivnit zdraví zaměstnanců, a jejich rizikovosti pro zdraví se práce zařazují do čtyř kategorií.

Kritéria, faktory a limity pro zařazení prací do kategorií stanoví prováděcí právní předpis¹³. O zařazení prací do druhé, třetí nebo čtvrté kategorie rozhoduje příslušný orgán ochrany veřejného zdraví. Návrh předkládá osoba, která zaměstnává fyzické osoby v pracovněprávních nebo obdobných pracovních vztazích, (dále jen „zaměstnavatel“), a to do 30 kalendářních dnů ode dne zahájení výkonu prací. Ostatní práce na pracovištích zaměstnavatele, které nebyly takto zařazeny, se považují za práce kategorie první. Zaměstnavatel v návrhu na zařazení prací do kategorií uvede výsledky hodnocení rizik možného ohrožení zdraví zaměstnanců včetně výsledků měření koncentrací a intenzit faktorů pracovních podmínek, pro něž jsou stanoveny hygienické limity, a zjištění druhu a typu biologického činitele, který může vyvolat ohrožení zdraví a je uveden ve zvláštním právním předpise, počty zaměstnanců v jednotlivých kategoriích a způsob zajištění ochrany jejich zdraví.

Zaměstnavatel je povinen ihned oznámit orgánu ochrany veřejného zdraví příslušnému podle místa činnosti každou změnu podmínek výkonu práce, která by mohla mít vliv na její zařazení do příslušné kategorie. V oznámení zaměstnavatel uvede výsledky měření souvisejících faktorů.

10.1 Zařazení prací do kategorií

Zařazení prací do jedné ze čtyř kategorií (dále jen „kategorizace“) vyjadřuje souhrnné hodnocení úrovně zátěže zaměstnance faktory rozhodujícími ze zdravotního hlediska o kvalitě pracovních podmínek. Kategorizace se provádí na základě zhodnocení výskytu a rizikovosti faktorů, které mohou ovlivnit zdraví zaměstnanců a úroveň zabezpečení jeho ochrany.

Do první kategorie se zařazují práce vykonávané za podmínek, při nichž podle současné úrovně poznání není pravděpodobný nepříznivý vliv na zdraví zaměstnance.

Do druhé kategorie se zařazují práce, při nichž ukazatele faktorů, jimž jsou zaměstnanci vystaveni, (dále jen „expoziční“) nepřekračují hygienické limity stanovené zvláštním právním předpisem upravujícím ochranu zdraví zaměstnanců a touto vyhláškou, ale nelze vyloučit, že při této míře expoziční se neprojeví u vnímavých jedinců nepříznivé účinky na zdraví.

Do této kategorie se zpravidla dále zařazují práce, pro jejichž vykonávání jsou zvláštními právními předpisy stanoveny požadavky na zdravotní způsobilost osob, které takovou práci vykonávají, a práce, o nichž takto rozhodne orgán ochrany veřejného zdraví.

Do třetí kategorie se zařazují práce, při nichž není expoziční zaměstnanců faktorům spolehlivě snížena technickými opatřeními na úroveň stanovenou hygienickými limity a pro zajištění ochrany zdraví zaměstnanců je proto nezbytné využívat osobní ochranné prostředky, organizační a jiná ochranná opatření (dále jen „ochranná opatření“)

Do čtvrté kategorie se zařazují práce a pracovní procesy spojené s vysokým rizikem ohrožení zdraví, které nelze zcela vyloučit ani při používání dostupných a použitelných ochranných opatření.

¹³ - Vyhláška č. 432/2003 Sb., ze dne 4. prosince 2003, kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli

Faktory a limity pro zařazení prací do kategorie druhé až čtvrté podle měřitelných faktorů jsou uvedeny v příloze č. 1, cit. vyhlášky. Práce, při kterých jsou hodnoty těchto faktorů příznivější, než odpovídá druhé kategorii, se zařazují do první kategorie. Práce, jejichž povaha neumožňuje zařazení do kategorií podle kritérií uvedených v části A přílohy č. 1, se zařazují do kategorií na podkladě současných znalostí o jejich vlivu na zdraví zaměstnanců. Příkladový seznam (profesí) je uveden v části B přílohy č. 1, cit. vyhlášky. Při zařazování konkrétních prací do kategorií se bere v úvahu vzájemné ovlivňování účinků jednotlivých faktorů, pokud je toto ovlivňování na podkladě současných vědeckých poznatků známé.

10.2 Rizikové práce

Rizikovou prací, kterou se pro účely zákona č. 258/2000 Sb., rozumí práce, při níž je nebezpečí vzniku nemoci z povolání nebo jiné nemoci související s prací, je práce zařazená do kategorie třetí a čtvrté a dále práce zařazená do kategorie druhé, o níž takto rozhodne příslušný orgán ochrany veřejného zdraví.

Zaměstnavatel, na jehož pracovištích jsou vykonávány rizikové práce, je povinen

- a) zabezpečit bezpečné skladování a zacházení s nebezpečnými chemickými látkami, chemickými přípravky a s biologickými činiteli stanovenými zvláštním právním předpisem,
- b) zabezpečit neprodleně mimořádná měření faktorů pracovních podmínek, pokud o ně požádá zařízení vykonávající závodní preventivní péči nebo pokud tak stanoví rozhodnutím příslušný orgán ochrany veřejného zdraví,
- c) zjistit příčinu překročení limitních hodnot ukazatelů biologických expozičních testů a zabezpečit její odstranění; neprodleně informovat o těchto skutečnostech zaměstnance,
- d) předložit rozsah opatření k omezení faktorů nepříznivě ovlivňujících zdraví na nejmenší rozumně dosažitelnou míru před jejich přijetím ke schválení příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví. Rozumně dosažitelnou mírou se rozumí poměr mezi náklady vynaloženými na omezování faktorů nepříznivě ovlivňujících zdraví zaměstnanců a jejich přínosem pro ozdravení pracovních podmínek.

Překročení limitních hodnot ukazatelů biologických expozičních testů sdělí zaměstnavateli zařízení vykonávající závodní preventivní péči. Přitom je povinno dodržet mlčenlivost o výsledcích testů jednotlivých zaměstnanců.

Limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů upraví prováděcí právní předpis.

Zaměstnavatel, u kterého jsou vykonávány rizikové práce je rovněž povinen ve smyslu § 40, Zákona č. 258/2000 Sb., vést prokazatelnou formou evidenci o těchto pracích.

10.3 Psychicky náročná práce a její kategorizace

Mnozí zaměstnanci dosáhli svých úspěchů v pracovním poměru i díky své psychické odolnosti. Psychická zátěž se při výkonu pracovních povinností či úkolů stále zvyšuje a může působit na zaměstnance i tak, že se stane příčinou nebo jednou z příčin různých onemocnění, depresivních stavů, nespokojenosti či ztráty sebedůvěry.

Je proto užitečné zabývat se tím, jak na psychickou zátěž v pracovních vztazích pamatuje náš právní řád, a to především ve vztahu ke kategorizaci práce prováděné zaměstnavatelem nebo orgánem ochrany veřejného zdraví.

10.4 Definice faktorů psychické zátěže

Definici faktorů psychické zátěže nalezneme v např. NV. č. 361/2007 Sb., takto:

- práce ve vnuceném tempu, což znamená, že zaměstnanec si nemůže volit pracovní tempo, ale musí se podřídit činnosti strojního zařízení nebo jiných osob,

- monotónní práce, kterými se rozumí pracovní činnost, pro kterou je charakteristické opakování stále stejných úkonů pohybových či úkolových s omezenou možností zaměstnance zasáhnout do průběhu takové činnosti,
- práce pod časovým tlakem spojená s vysokým pracovním tempem a omezenými možnostmi přestávky a odpočinku, což je příčinou rychlého nástupu únavy a nedostatečné možnosti zotavení organismu,
- práce spojená s vysokými nároky v oblasti jednání a kooperace mezi jednotlivci a činnostmi, kdy je zaměstnanec vystaven interpersonálním konfliktům, frustraci a negativním emočním tlakům,
- riziko ohrožení zdraví jiných osob, které představuje činnosti, při níž musí být striktně dodržována pravidla bezpečného chování, náročnost práce vyplývá z možného rizika,
- práce ve třísměnném a nepřetržitém pracovním režimu,
- práce pouze v nočních směnách.

10.5 Ostatní faktory psychické zátěže

K ostatním faktorům, které ovlivňují psychickou zátěž, řadíme nejen ty, které jsou uvedeny ve shora uvedeném právním předpisu, ale i další tzv. novodobé zátěže, jako je pracovní stres, kterému jsou vystaveni zaměstnanci téměř všech kategorií a který může významnou měrou ovlivňovat výkon zaměstnance. Proto se tak velmi často hovoří o různých způsobech a metodách, jak předcházet stresu, zaměstnanci jsou vzděláváni v této oblasti, jsou jim poskytovány další podpory, spočívající v relaxačních pobytech či další odborné pomoci.

I když předmětem kategorizace prací z hlediska psychické zátěže nejsou důsledky působení na zdraví takovými jevy, jako je mobbing, šikana či jiné podobné nežádoucí jednání působící na zaměstnance, mohou však být ukazatelem psychické zátěže. Takové vlivy vyvolávají u mnohých jedinců i vážné zdravotní problémy. Těmto aspektům je pak nutné věnovat pozornost, i když ne v takové souvislosti, jako je zařazování prací do kategorií, ale v rámci dalších možností, které přispívají k zdravému pracovnímu prostředí zaměstnance.

Práce s psychickou zátěží řadíme do druhé a třetí kategorie prací podle těchto pravidel:

Pro zařazení práce do kategorie druhé platí, že se zde zařazují práce trvale vykonávané ve vnuceném tempu, spojené s monotónností a vykonávané v třísměnném a nepřetržitém pracovním režimu. Pro zařazení práce do kategorie třetí platí, že se zde zařazují práce trvalé, při nichž působí kombinace tří a více faktorů - vnucené tempo, monotomie, třísměnný a nepřetržitý provoz, sociální interakce, časový tlak, ohrožení zdraví svého či jiných osob.

10.6. Praktický význam kategorizace prací

Ke splnění povinností, kdy je zaměstnavatel povinen vytvářet podmínky pro bezpečné, nezávadné a zdraví neohrožující pracovní prostředí, přispívá právě kategorizace prací. Ta neslouží pouze zaměstnavateli, ale i zaměstnanci k ujasnění vlastní pracovní pozice a k poznání možných důsledků ovlivňujících jeho zdraví. Může to taky znamenat, že zaměstnanec nepřijme práci, která by mu v budoucnu mohla způsobit zdravotní potíže, což může mít vliv i na případnou nemocnost¹⁴.

Související právní normy:

- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek

¹⁴ - ZDROJ: Holubcová, Jana. *Psychicky náročná práce a její kategorizace*. HRM, č. 5, 2006, s. 75 - 76.

bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)

- nařízení vlády ČR č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci
- nařízení vlády ČR č. 148/2006 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací
- nařízení vlády ČR č. 1/2008 Sb., o ochraně zdraví před neionizujícím zářením
- vyhláška MZ ČR č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli.

10.7 Možné postihy

Za nesplnění nebo porušení povinností stanovených zákonem č. 258/2000 Sb., nebo na jeho základě, právním předpisem krajského hygienika podle § 85 a za nesplnění nebo porušení povinností stanovených zvláštními právními předpisy k ochraně zdraví při práci a k zajištění a výkonu závodní preventivní péče v rozsahu § 82 odst. 3 písm. m), cit. zákona, uloží orgán ochrany veřejného zdraví oprávněný vykonávat státní zdravotní dozor fyzické osobě při její podnikatelské činnosti nebo právnické osobě pokutu do výše 2 000 000 Kč.

Došlo-li však nesplněním nebo porušením povinností podle výše uvedeného odstavce k poškození zdraví fyzických osob, vzniku nebo hrozbě epidemie, může orgán ochrany veřejného zdraví uvedený v odstavci 1 uložit fyzické osobě při její podnikatelské činnosti nebo právnické osobě pokutu až do výše 3 000 000 Kč. Pokutu až do výše 100 000 Kč může uložit orgán ochrany veřejného zdraví uvedený v 1. odstavci bodu „Možné postihy“ fyzické osobě při její podnikatelské činnosti a právnické osobě za uvedení nepravdivých údajů a informací.

11. PRACOVNÍŠTĚ A PRACOVNÍ PROSTŘEDÍ

Pracoviště a pracovní prostředí jsou obsahem § 2 Zákona č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci).

Zaměstnavatel je povinen zajistit, aby pracoviště byla prostorově a konstrukčně uspořádána a vybavena tak, aby pracovní podmínky pro zaměstnance z hlediska bezpečnosti, hygieny a ochrany zdraví při práci, odpovídaly bezpečnostním požadavkům a hygienickým limitům na pracovní prostředí a pracoviště, zejména aby:

Místnosti pro práci, chodby, schodiště a jiné komunikace měly stanovené rozměry a povrch a byly vybaveny pro činnosti zde vykonávané.

Pracoviště byla řádně osvětlena, pokud možno denním světlem, měla stanovené mikroklimatické podmínky, zejména pokud jde o objem vzduchu, větrání, vlhkost, teplotu a zásobování vodou.

Prostory pro osobní hygienu, převlékání, odkládání osobních věcí, odpočinek a stravování zaměstnanců měly stanovené rozměry, provedení a vybavení.

Nouzové východy a dopravní komunikace k nim byly stále volné.

V prostorách výše uvedených byla zajištěna pravidelná údržba, úklid a čištění.

Pracoviště byla vybavena v rozsahu, dohodnutém s příslušným zařízením poskytujícím závodní preventivní péči, prostředky pro poskytnutí první pomoci a vybavena prostředky pro přivolání zdravotnické záchranné služby.

Bližší požadavky na pracoviště a pracovní prostředí stanoví prováděcí právní předpis (NV 101/2005 Sb.).

11.1 Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.,

o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí, v příloze jsou uvedeny další podrobnější požadavky na pracoviště a pracovní prostředí. Z přílohy jsou pro zemědělství m.j. důležitější kapitoly: Dopravní komunikace, nebezpečný prostor; Nakládací a vykládací rampy; Pracoviště pro výrobu, opravy a údržbu dopravních prostředků; Poskytování první pomoci; Venkovní pracoviště a Skladování a manipulace s materiály

Toto nařízení zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství a upravuje podrobnější požadavky na zajištění bezpečnosti práce a ochrany zdraví na pracovišti a v pracovním prostředí. Přičemž se toto nařízení se nevztahuje na pracoviště

- v dopravních prostředcích používaných při silniční, železniční a letecké dopravě mimo objekt zaměstnavatele,
- užívané při hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým způsobem a nakládání s výbušninami, podléhající vrchnímu dozoru podle zvláštního zákona
- na plavidlech používaných při vnitrozemské nebo námořní plavbě.

Tímto nařízením nejsou dotčeny

- obecné technické požadavky na výstavbu,
- zvláštní požadavky na pracoviště,
- zvláštní požadavky na uvedení výrobků na trh a do provozu,
- zvláštní požadavky na činnosti související s využíváním jaderné energie a ionizujícího záření,
- zvláštní požadavky na požární ochranu,

- zvláštní požadavky na činnosti související s prevencí závažných havárií, které jsou stanoveny zvláštními právními předpisy.

Pracoviště musí být po dobu provozu udržována potřebnými technickými a organizačními opatřeními, splňujícími požadavky tohoto nařízení, ve stavu, který neohrožuje bezpečnost a zdraví osob.

Zaměstnavatel při zajištění bezpečného stavu pracoviště vychází z hodnocení rizik vyplývajících z možných zdrojů ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců ve vztahu k vykonávané činnosti¹⁵, zejména z posouzení možností omezení úrovně rizikových faktorů pracovních podmínek, požadavků na ochranu zaměstnanců před účinky škodlivin a rizik vyplývajících z provozování a používání výrobních a pracovních prostředků a zařízení.

Podmínkou k uvedení pracoviště, včetně výrobních a pracovních prostředků, do provozu a používání je, že odpovídají požadavkům stanoveným ve zvláštních právních předpisech a požadavkům tohoto nařízení.

Před uvedením pracoviště do provozu a používání je nutné zajistit:

- uspořádání pracoviště tak, aby zaměstnanci byli chráněni před nepříznivými povětrnostními vlivy a před škodlivými účinky pracovních a technologických postupů a výrobních a technologických procesů, včetně určení osob, k jejichž povinnostem patří zajišťovat bezpečný provoz, používání, údržbu, úklid, čištění a opravy pracoviště,
- stanovení obsahu a způsobu vedení provozní dokumentace a záznamů o vybavení pracoviště a určení osoby odpovědné za jejich vedení,
- umístění, uspořádání a instalaci výrobních a pracovních prostředků a zařízení, skladových prostorů, komunikačních ploch a dopravních komunikací a vymezení pracovního místa zaměstnanci; stroje a technická zařízení se umísťují tak, aby byly pokud možno soustředěny výrobní a pracovní prostředky a zařízení s přibližně stejnými účinky podle druhů a vlastností škodlivin a vlivů na okolí,
- náležité a bezpečné upevnění technického vybavení pracoviště a výrobních a pracovních prostředků a zařízení a jejich částí tak, aby nemohlo dojít k jejich nežádoucímu (nechtěnému) pohybu,
- opatření k ochraně zdraví pro pracoviště, na kterých jsou používány zdraví škodlivé nebo nebezpečné látky a přípravky, stanovené zvláštními právními předpisy,

opatření pro zdolávání mimořádných událostí a pravidla pro chování zaměstnanců k zajištění bezpečné evakuace osob, případně zvířat, podle zvláštních právních předpisů

zabezpečení pracoviště proti vstupu nepovolaných osob, a to i v mimopracovní době.

Zaměstnavatel při plnění zákonné povinnosti zajistí:

- stanovení termínů, lhůt a rozsahu kontrol, zkoušek, revizí, termínů údržby, oprav a rekonstrukce technického vybavení pracoviště, včetně pracovních a výrobních prostředků a zařízení, s ohledem na jejich provedení, doporučení výrobce a způsob používání, požadavky na pracoviště, rizikové faktory způsobující zhoršení technického stavu pracovních a výrobních prostředků a zařízení a v souladu s výsledky předcházejících kontrol, zkoušek či revizí, po dobu provozu a používání pracoviště,
- dodržování termínů a lhůt pro provádění činností uvedených v předchozím odstavci a určí osobu, jejíž povinností je zajistit jejich provádění,
- aby stanovené termíny, lhůty a rozsah činností uvedených v prvním odstavci a kontrolní a revizní záznamy, hlášení údajů o stavu zařízení získávaná například ze snímačů a čidel, byly vedeny způsobem, který umožní uchování a využívání údajů po stanovenou dobu

¹⁵ - S tím přímo souvisí i osnova školení BOZP, která bude zaměřena na konkrétní vykonávanou činnost, tj. administrativní pracovník nebude školen z bezpečnosti práce na brusce..

v písemné nebo elektronické podobě tak, aby byly k dispozici osobám vykonávajícím na zařízeních pracovní činnost a dozorovým a kontrolním orgánům.

Na co bychom se měli zaměřit v rámci kontroly a prověrek BOZP

Vybrané přílohy:

Elektrické instalace

Zařízení pro vnitřní a venkovní rozvody elektrické energie (dále jen "instalace") a elektrická zařízení musí být navržena, vyrobena, odborně prověřena a vyzkoušena před uvedením do provozu a provozována tak, aby se nemohla stát zdrojem požáru nebo výbuchu; zaměstnanci musí být odpovídajícím způsobem chráněni před nebezpečím úrazu způsobeného elektrickým proudem, elektrickým obloukem nebo účinky statické elektřiny.

Únikové cesty a východy

Únikové cesty a východy musí svým druhem, počtem, kapacitou, technickým vybavením a provedením odpovídat požadavkům zvláštních právních předpisů, musí zůstat trvale volné, bez překážek a vést co nejvhodnější cestou k východu do volného prostoru nebo na bezpečné místo. V případě nebezpečí musí mít zaměstnanci možnost rychle a co nejbezpečněji opustit pracoviště.

Druh a počet únikových cest a dveří, kterými prochází úniková cesta, jejich kapacita, provedení a vybavení závisí na způsobu používání, vybavení a povaze pracoviště, jakož i na maximálním počtu osob, které mohou být na pracovišti přítomny. Únikové cesty, východy a evakuační výtahy na únikových cestách musí být trvale označeny značkami pro únik a evakuaci osob. Tam, kde je to technicky vhodné, je možné použít k jejich označení orientační systémy z materiálů s dostatečnou délkou dosvitu nutnou na dobu opuštění budovy.

Dveře, kterými prochází úniková cesta, pro případ nebezpečí:

- Musí být průchodné bez dalších opatření a zvláštní pomoci,
- se otevírají zpravidla ve směru úniku,
- nesmí zajištěním proti vstupu nepovolaných osob bránit úniku a evakuaci osob,
- nesmí být posuvné nebo karuselového provedení,
- nouzové východy, určené v projektové dokumentaci stavby, se otevírají ve směru úniku.

Mechanismus ovládání dveří, kterými prochází úniková cesta, musí být zvolen tak, aby mohly být snadno a bez zbytečného prodlení otevřeny jakoukoli osobou, která by je chtěla použít v případě nebezpečí.

Únikové cesty a východy musí být během provozní doby budovy dostatečně osvětleny a vybaveny nouzovým osvětlením vyhovujícím normovým požadavkům. Tam, kde je to technicky vhodné, je možné použít k jejich označení orientační systémy z materiálů s dostatečnou délkou dosvitu nutnou na dobu opuštění budovy.

Podlahy

Povrch podlahy pracoviště včetně komunikací musí být rovný, pevný, upravený proti skluzu a nesmí mít nebezpečné prohlubně, otvory nebo nebezpečný sklon. Povrchy podlah musí být provedeny tak, aby je bylo možno opravovat, čistit a udržovat a v prostorech s nebezpečím výbuchu musí být z nejiskřivého materiálu. Podlahy v mokřích provozech musí být provedeny tak, aby se na nich nemohla hromadit voda. Nosnost a typ podlahy musí odpovídat předpokládanému využití. Roštové podlahy, lávky a schodiště se zřizují jen tam, kde nedojde k ovlivnění pracovišť škodlivinami nebo prachem z jiných pracovišť. Pracoviště vybavená roštovými podlahami, lávkami nebo schodišti musí být zabezpečena proti vnikání škodlivin z jiných provozů.

Zaměstnanci nesmí být vystaveni nebezpečí pádu z výšky na pracovišti nebo na komunikaci s podlahou umístěnou výše než 0,5 m nad okolní podlahou nebo terénem. Pro tento účel je nutno zajistit bezpečný přístup.

Zábradlí musí být zřízena u pracovišť a komunikací o nestejně úrovni, je-li rozdíl úrovní vyšší než 0,5 m a na volných okrajích mostů, lávek, ochozů, galérií, na schodištích a vyrovnávacích rampách. Zábradlí není třeba, je-li bezpečnost osob zajištěna jiným způsobem, například parapety, zdivem nebo jinou konstrukcí. Hrozí-li nebezpečí podklouznutí osob, popřípadě pádu předmětů, musí být zábradlí u podlahy opatřeno ochrannou lištou o výšce nejméně 0,1 m.

Všechny otvory nebo nebezpečné prohlubně v podlahách musí být zakryty nebo ohrazeny. Poklapy nebo kryty musí mít nosnost odpovídající nosnosti okolní podlahy a musí být osazeny tak, aby se nemohly samovolně odsunout nebo uvolnit, a musí být zapuštěny do stejné úrovně s okolní podlahou.

Pracoviště s výskytem prachu a škodlivin v pracovním ovzduší

Stavební provedení prašných provozů a pracovišť s výskytem prachu a škodlivin v pracovním ovzduší musí být řešeno tak, aby bylo co nejvíce omezeno usazování prachu na plochách stěn, stropů a na konstrukcích. Vybavení pracoviště musí umožňovat snadnou údržbu, čištění prostorů a provádění úklidových prací.

Povrch stěn a stropů pracovišť, kde se pracuje se škodlivinami, musí být proveden tak, aby bylo zabráněno pohlcování nebo usazování škodlivin. Provedení stěn a stropů musí umožňovat jejich čištění a udržování.

Dopravní komunikace, nebezpečný prostor

Dopravní komunikace uvnitř staveb a ve venkovních prostorách včetně schodišť, šikmých ramp, pevně zabudovaných žebříků a nakládacích a vykládacích prostorů a ramp musí být voleny a umístěny tak, aby zajišťovaly snadný, bezpečný a vyhovující přístup pro pěší nebo jízdu dopravních prostředků, aby nedocházelo k ohrožení zaměstnanců, zdržujících se v jejich blízkosti. Od ostatních ploch se stejnou úrovní musí být komunikace výrazně odlišeny a musí být dostatečně široké a trvale volné. Komunikace pro pěší musí být řešeny s ohledem na počet osob, které je budou používat; není-li stanoveno zvláštními právními předpisy jinak, musí být široké nejméně 1,1 m.

Spojení nebo křížení komunikací musí být zpravidla v jedné úrovni. Komunikace o různých úrovních s výškovým rozdílem větším než 0,20 m se spojují šikmými rampami nebo schodišti.

Zaměstnavatel zajistí prostředky pro úklid, čištění a údržbu vnitřních prostor a pro venkovní údržbu. Lhůty pro provádění úklidu, čištění a údržby komunikací stanoví zaměstnavatel a uvede ve vnitřním předpisu.

Účelové komunikace nesmí sloužit jako trvalé pracoviště.

Všechny spojovací cesty a prostory ve stavbách musí být vedeny tak, aby zaměstnanci byli vystaveni co nejméně působení nadměrného tepla, prachu, kouře a hluku.

Komunikace provedené jako roštové mosty, lávky, galerie, schodiště a ochozy musí mít šířku nejméně 0,5 m a musí mít po celé ploše pevnou, rovnou podlahu upravenou tak, aby jí nemohly propadávat předměty ohrožující bezpečnost osob, podél boků u podlahy musí být opatřeny ochrannou lištou o výšce nejméně 0,1 m a musí být podél volného okraje vybaveny vhodnou ochrannou konstrukcí. Vhodnou konstrukcí se rozumí zábradlí nebo jiná rovnocenná konstrukce o dostatečné výšce a s výplní zabraňující propadnutí osob.

Šachty, vpusti nebo jiné nebezpečné otvory na povrchu komunikace musí být zakryty poklapy nebo mřížemi, jejichž nosnost odpovídá jejich provoznímu zatížení a instalovány v jedné rovině s komunikací. Poklapy a mříže musí být zajištěny proti samovolnému uvolnění.

Nezakryté nádrže kapalin bez trvalé obsluhy musí být opatřeny vhodným ohrazením proti pádu osob a v případě potřeby označeny značkami. Za vhodné ohrazení lze považovat zábradlí, oplocení nebo jinou ochrannou konstrukci proti pádu osob.

Nepřejízná a nepřechodná jímky musí být ohrazeny zábradlím nebo rovnocennou konstrukcí proti pádu osob a v případě potřeby označeny značkami. Přejízná jímky a trvale nepoužívané pracovní jámy musí být překryty poklopy nebo kryty, které jsou zajištěny proti posunu případně samovolnému uvolnění, a jejich nosnost musí odpovídat provoznímu zatížení.

V jednom schodišťovém rameni nesmějí být méně než tři stupně. Ve stavbách pro výrobu a skladování musí být první (nástupní) a poslední (výstupní) stupeň v každém rameni rozeznatelný od okolní podlahy. Volné strany schodů a odpočívadel musí být opatřeny ochranným zařízením proti pádu osob a každé schodišťové rameno musí být vybaveno madlem alespoň po jedné straně.

Schodišťové rameno nesmí začínat bezprostředně za dveřmi nebo vraty. Mezi schodišťovým ramenem a dveřmi musí být plošina, jejíž délka musí být alespoň 0,75 m zvětšená o šířku schodišťového stupně.

Schodiště a vertikální komunikační otvory musí být řešeny tak, aby nedocházelo k šíření škodlivin mezi jednotlivými podlažími staveb. Nestanoví-li zvláštní právní předpisy jinak, musí být nejmenší průchodná šířka schodišťových ramen 1,1 m.

Komunikace používané pro pěší nebo pro provoz dopravních prostředků musí být voleny v souladu s počtem potenciálních uživatelů a v závislosti na druhu pracovní činnosti a musí být trvale volné a dostatečně široké s dostatečnou podchodnou výškou. Jsou-li na komunikacích používány dopravní prostředky, musí být zajištěna dostatečná šířka jízdního pruhu stanovená v závislosti na šířce používaných dopravních prostředků včetně šířky nákladu a dostatečný bezpečný prostor i pro pěší o šířce nejméně 1,1 m. Nelze-li bezpečný prostor pro pěší zajistit, musí být v době provozování dopravy v těchto místech chůze zakázána.

Pod vystupujícími konstrukčními prvky nad komunikacemi, zejména pod zavěšeným vedením, kabelovými lávkami, svítidly apod., musí být ve všech prostorech, kde se zdržují nebo procházejí osoby, dodržena alespoň minimální podchodná výška 2,1 m od podlahy.

Povrch venkovních komunikací musí být zpevněný, s příslušným spádem k odvádění srážkových vod a nesmí být kluzký. V místech, kde se u jednosměrné komunikace předpokládá stání dopravních prostředků pro nakládání a vykládání, musí být komunikace v dostatečné délce přiměřeně rozšířena v závislosti na šířce používaných dopravních prostředků, velikosti manipulačních jednotek nebo druhu materiálu.

Mezi komunikacemi pro vozidla a dveřmi, vraty, průchody, chodbami a schodišti musí být zajištěn dostatečný prostor pro pěší. Ústí-li do průjezdu objektu východy nebo průchody, musí mít chodník pro pěší zábradlí. V průjezdu je zakázáno zřizovat příčnou komunikaci.

Dveře vedoucí do průjezdu stavby musí být osazeny tak, aby při otevření nezúžily šířku chodníku pro pěší.

Tam, kde to povaha provozu a uspořádání pracoviště vyžaduje z hlediska bezpečnosti zaměstnanců, musí být komunikace zřetelně vyznačena značkami označujícími komunikaci, nebo opatřena vhodným ohrazením.

Vedou-li visuté dráhy pro dopravu manipulačních jednotek nad komunikacemi nebo nad pracovišti, musí být zajištěny tak, aby osoby neohrožoval padající materiál nebo dopravované předměty.

Pokud se na pracovištích vyskytuje nebezpečný prostor, v němž vzhledem k povaze práce existuje riziko pádu zaměstnanců nebo předmětů, musí být toto místo vybaveno zařízením, které zabraňuje nepovolaným osobám v přístupu do tohoto prostoru. Nebezpečný prostor musí být výrazně označen značkou. Na ochranu zaměstnanců, kteří mají oprávnění ke vstupu do nebezpečných prostorů, musí být přijata příslušná organizační opatření.

Pohyblivé schody a pohyblivé chodníky musí být navrženy a vyrobeny tak, aby mohly být používány bezpečně. Musí být vybaveny nezbytnými bezpečnostními mechanismy a snadno rozpoznatelným a dostupným nouzovým spínačem.

Pevně zabudované žebříky musí být zhotoveny a připevněny tak, aby nemohlo dojít k jejich deformacím nebo k výkyvům. Žebříky musí mít jednotnou vzdálenost příčlí nejvíce 0,33 m; mezi žebříkem a stěnou nebo jakoukoliv konstrukcí na straně výstupu musí být ponechán volný prostor nejméně 0,65 m. Mezi příčlemi a stěnou nebo jakoukoliv konstrukcí na straně odvrácené od výstupu musí být ponechán volný prostor nejméně 0,18 m.

Poskytování první pomoci

Prostředky a zařízení pro poskytování první pomoci musí být umístěny na dostupném místě a musí být označeny značkami.

Skladování a manipulace s materiálem a břemeny

Ve skladech a jiných prostorech určených ke skladování musí být na dobře viditelných místech umístěny tabulky určující maximální přípustnou nosnost podlahy. Pokud se tam volně skladují sypké materiály, musí být trvale výrazně označena maximální skladovací výška sypkého materiálu nad podlahou. Ruční ukládání do regálů ve výšce nad 1,8 m musí být prováděno z bezpečných pracovních zařízení (například žebřík, schůdky, pojízdné schody, manipulační plošina). Zaměstnavatel zajistí, aby nebyly nadměrně zatěžovány části staveb a stavebních konstrukcí manipulovaným materiálem, pokud není prokázána dostatečná nosnost částí staveb a stavebních konstrukcí.

Rozměry a druh manipulačních jednotek a způsob jejich bezpečného zakládání do regálu musí odpovídat požadavkům uvedeným v průvodní dokumentaci regálu. Regály musí být trvale označeny štítky s uvedením největší nosnosti buňky a nejvyššího počtu buněk ve sloupci. Manipulační jednotky, materiál a předměty musí být skladovány a stohovány tak, aby se i při ukládání, manipulaci nebo odebírání nemohly sesunout.

Šířka uliček mezi regály a stohy musí odpovídat zvláštnímu právnímu předpisu a způsobu ukládání manipulačních jednotek. Ulička musí být trvale volná a nesmí být zužována a zastavována překážkami. Šířka uličky pro průjezd manipulačních vozíků musí být alespoň o 0,4 m větší než největší šířka manipulačních vozíků nebo nákladů a během manipulace musí být vymezen manipulační prostor se zákazem vstupu nepovoleným osobám.

Trvale používané skladovací plochy musí být rovné, odvodněné, zpevněné a označené značkami se zákazem vstupu nepovolaným osobám a upravené s ohledem na povahu skladovaných manipulačních jednotek a materiálu a se zřetelem na požadavky na požární ochranu.

Při ruční manipulaci s břemeny musí být používány takové pracovní postupy, aby se předcházelo úrazům a poškození zdraví zaměstnanců¹⁶, způsobeným zejména přiřazením břemene, jeho vysmeknutím, zraněním o povrch břemene, uklouznutím, zakopnutím při manipulaci s břemenem, sesutím břemen způsobeným nedostatečným upevněním, naražením nebo pádem břemene při zdvihání, přenášení, spouštění nebo nárazem zaměstnance na dopravní prostředek a na uložené předměty.

¹⁶ - NV 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci

12. STANOVENÍ PODMÍNEK OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI

Stanovení podmínek ochrany zdraví při práci upravuje nařízení vlády č. 361/2007 Sb. Toto nařízení zapracovává příslušné předpisy Evropských společenství a upravuje:

- rizikové faktory pracovních podmínek, jejich členění, hygienické limity, metody a způsob jejich zjišťování,
- způsob hodnocení rizikových faktorů z hlediska ochrany zdraví zaměstnance (dále jen „hodnocení zdravotního rizika“),
- minimální rozsah opatření k ochraně zdraví zaměstnance,
- podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků a jejich údržby při práci s olovem, chemickými látkami, které se vstřebávají kůží nebo sliznicí, a chemickými látkami nebo prachem, které mají dráždivý účinek na kůži, karcinogeny, mutageny a látkami toxickými pro reprodukci, s azbestem, biologickými činiteli a v zátěži chladem nebo teplem,
- bližší podmínky poskytování ochranných nápojů,
- bližší hygienické požadavky na pracoviště a pracovní prostředí,
- bližší požadavky na způsob organizace práce a pracovních postupů při zátěži teplem nebo chladem, při práci s chemickými látkami, prachem, olovem, azbestem, biologickými činiteli a při fyzické zátěži,
- bližší požadavky na práci se zobrazovacími jednotkami,
- některá opatření pro případ zdolávání mimořádné události, při které dochází ke zvýšení expozice na úroveň, která může vést k bezprostřednímu ohrožení zdraví nebo života (dále jen „nadměrná expozice“) zaměstnance vystaveného chemické látce nebo prachu,
- rozsah informací k ochraně zdraví při práci s olovem, při nadměrné expozici chemickým karcinogenům, mutagenům nebo látkám toxickým pro reprodukci, s biologickými činiteli a při fyzické zátěži,
- minimální požadavky na obsah školení zaměstnance při práci, která je nebo může být zdrojem expozice azbestu nebo prachu z materiálu obsahujícího azbest.

Členění rizikových faktorů pracovních podmínek, jejich zjišťování a hodnocení

Rizikové faktory vznikající v důsledku nepříznivých mikroklimatických podmínek se člení na zátěž teplem a zátěž chladem; chemické faktory se člení na chemické faktory obecně, olovo, prach, chemické karcinogeny, mutageny, látky toxické pro reprodukci, azbest a pracovní procesy s rizikem chemické karcinogenity; biologické činitele se člení na skupiny; fyzická zátěž se člení na celkovou fyzickou zátěž, lokální svalovou zátěž, pracovní polohy a ruční manipulaci s břemeny.

Není-li možné při zjišťování a hodnocení rizikových faktorů pracovních podmínek postupovat podle tohoto nařízení, postupuje se podle metody obsažené v české technické normě¹⁷, při jejímž použití se má za to, že výsledek je co do mezí stanovitelnosti, přesnosti a správnosti prokázáný. Při použití jiné metody, než metody obsažené v české technické normě, musí být doloženo, že použitá metoda je stejně spolehlivá.

Fyzikální faktory hluk, vibrace, neionizující záření a ionizující záření, jejich hygienické limity, způsob jejich zjišťování a hodnocení a minimální rozsah opatření k ochraně zdraví zaměstnance vystaveného těmto fyzikálním faktorům upravují zvláštní právní předpisy¹⁸.

¹⁷ - Například (833615) ČSN EN 14042 *Ovzduší na pracovišti - Návod k aplikaci a použití postupů posuzování expozice chemickým a biologickým činitelům*, (833618) ČSN P CEN/TS 15279 *Expozice pracoviště - Měření expozice kůže - Principy a metody*, (833631) ČSN EN 689 *Ovzduší na pracovišti - Pokyny pro stanovení inhalační expozice chemickým látkám pro porovnání s limitními hodnotami a strategie měření*.

¹⁸ - Zákon č. 18/1997 Sb., Nařízení vlády č. 480/2000 Sb.

Často diskutovanou problematikou jsou podmínky pro poskytování ochranných nápojů, které je upraveno ve výše uvedeném nařízení vlády.

K ochraně zdraví před účinky zátěže teplem nebo chladem se poskytuje zaměstnanci ochranný nápoj. Ochranný nápoj musí být zdravotně nezávadný a nesmí obsahovat více než 6,5 hmotnostních procent cukru, může však obsahovat látky zvyšující odolnost organismu. Množství alkoholu v něm nesmí překročit 1 hmotnostní procento; ochranný nápoj pro mladistvého zaměstnance však nesmí obsahovat alkohol.

Ochranný nápoj chránící před zátěží teplem se poskytuje v množství odpovídajícím nejméně 70 % tekutin a minerálních látek ztracených z organismu za osmihodinovou směnu potem a dýcháním, pokud v tomto nařízení není stanoveno jinak. Ochranný nápoj chránící před zátěží chladem se poskytuje teplý, v množství alespoň půl litru za osmihodinovou směnu. Při ztrátě tekutin z organismu potem a dýcháním nepřesahující hygienický limit 1,25 litru za osmihodinovou směnu se ochranný nápoj neposkytuje.

Náhrada ztráty tekutin a minerálních látek prostřednictvím ochranného nápoje se uplatňuje v případě, že jde o práce zařazené podle přílohy č. 1 k tomuto nařízení, části A, tabulky č. 1 do třídy IIb a vyšší nebo je-li měřením doloženo, že při dané práci dochází ke ztrátě tekutin vyšší než hygienický limit podle odstavce 1.

V případě, že jde o práci zařazenou podle přílohy č. 1 k tomuto nařízení, části A, tabulky č. 1 do třídy IIb nebo IIIa, se jako ochranný nápoj poskytuje balená přírodní minerální voda slabě mineralizovaná, balená pramenitá voda nebo balená kojenecká voda nebo voda splňující obdobné mikrobiologické, fyzikální a chemické požadavky jako u jmenovaných balených vod.

U prací zařazených podle přílohy č. 1 k tomuto nařízení, části A, tabulky č. 1 do tříd IIIb až V se jako ochranný nápoj poskytuje přírodní minerální voda středně mineralizovaná nebo voda s obdobnou celkovou mineralizací.

Ochranný nápoj chránící před zátěží teplem se dále poskytuje při trvalé práci v zátěži teplem zařazené podle zákona o ochraně veřejného zdraví do kategorie čtvrté.

Ochranný nápoj chránící před zátěží chladem se poskytuje při práci na pracovišti, kde musí být udržována operativní nebo výsledná teplota nižší, než je teplota upravená v příloze č. 1 k tomuto nařízení, části A, tabulce č. 3, nebo venkovním pracovišti, na němž korigovaná teplota vzduchu je nižší než 4 °C.

Od 1.5.2010 vstoupilo v platnost NV č. 68/2010 Sb., které mění NV č. 361/2007 Sb., mimo jiné také v oblasti poskytování ochranných nápojů. Ve starém § 8, bod 4a) NV 361/2007 Sb. bylo uvedeno: „Ochranný nápoj chránící před zátěží teplem se poskytuje při trvalé práci zařazené v příloze č. 1 k tomuto nařízení, části A, tabulce 2 do třídy práce IIb a vyšší, pokud je vykonávána za podmínek, kdy jsou překračovány maximální přípustné operativní teploty stanovené v tabulce pro tuto třídu práce“. Z tohoto ustanovení jasně vyplývalo, že ochranné nápoje se poskytovaly, pokud byla na pracovišti překročena stanovená teplota, např. pro práci třídy IIB to bylo 26 stupňů C. V novém § 8 podle NV č. 68/2010 Sb. podmínka překročení maximální operativní teploty pro poskytování ochranného nápoje stanovena není, není ani stanovena v jiném §. Je zde pouze §8, bod 2), kde se píše: „Náhrada ztráty tekutin a minerálních látek prostřednictvím ochranného nápoje se uplatňuje v případě, že jde o práce zařazené podle přílohy č. 1 k tomuto nařízení, části A, tabulky č. 1 do třídy práce IIb a vyšší, nebo je-li měřením doloženo, že při dané práci dochází ke ztrátě tekutin vyšší než je hygienický limit.“ Z tohoto mi vyplývá, že pro poskytování ochranného nápoje proti teplu není podstatná teplota na pracovišti, ale pouze zařazení do třídy IIb a vyšší. Prakticky to znamená, že ochranné nápoje pro manuálně pracující zaměstnance se musí poskytovat vždy, každý den, bez ohledu na to, zda je na pracovišti 18 nebo třeba 26 °C? Teplota na pracovišti je v novele uvažována pouze k tomu, zda poskytovat náhradu 70 nebo 80 % ztráty tekutin - viz § 4a¹⁹.

¹⁹ - www.bozpinfo.cz

Třída práce	Druh práce	M (W.m ²) Ztráta tekutin v litrech za osmihodinovou směnu	
I	Práce vsedě s minimální celotělovou pohybovou aktivitou, kancelářské a administrativní práce, kontrolní činnost v dozornách a velínech, psaní na striji, práce s PC, laboratorní práce, sestavování nebo třídění drobných lehkých předmětů	80	0,90
IIa	Práce převážně vsedě spojená s lehkou manuální prací rukou a paží, řízení osobního vozidla, a některých drážních vozidel, přesouvání lehkých břemen nebo překonávání malých odporů, automatizované strojní opracovávání a montáž malých lehkých dílců, kusová práce nástrojářů a mechaniků, práce pokladní.	81 až 105	1,00
IIb	Práce spojená s řízením nákladního vozidla, traktoru, autobusu, trolejbusu, tramvaje a některých drážních vozidel a práce řidičů spojená s vykládkou a nakládkou. Převažující práce vstoje s trvalým zapojením obou rukou, paží a nohou - dělnice v potravinářské výrobě, mechanici, prodavači, lakýrníci dělníci v ocelárně, valčíři hutních materiálů, strojní opracování a montáž středně těžkých dílců, práce na ručním lisu, svařování, soustružení, strojové vrtání, tažení nebo tlačení lehkých vozíků, práce vstoje s trvalým zapojením obou rukou, paží a nohou spojená s přenášením břemen do 10 kg.	106 až 130	1,40
IIIa	Práce vstoje s trvalým zapojením obou horních končetin občas v předklonu nebo vleče, chůze - údržba strojů, mechanici, obsluha koksové baterie, práce ve stavebnictví - ukládání panelů na stavbách pomocí mechanizace, skladníci s občasným přenášením břemen do 15 kg, řezníci na jatkách, zpracování masa, pekaři, malíři pokojů, operátoři poloautomatických strojů, montážní práce na montážních linkách v automobilovém průmyslu, výroba kabeláže pro automobily, obsluha válcovacích tratí v kovoprůmyslu, hutní údržba, průmyslové žehlení prádla, čištění oken, ruční úklid velkých ploch, strojní výroba v dřevozpracujícím průmyslu.	131 až 160	2,20
IIIb	Práce vstoje s trvalým zapojením obou horních končetin, trupu, chůze, práce ve stavebnictví při tradiční výstavbě, čištění menších odlitků sbíječkou a broušením, příprava forem na 15 až 50 kg odlitky, foukači skla při výrobě velkých kusů, obsluha gumárenských lisů, práce na lisu v kovárnách, chůze po zvlněném terénu bez zátěže, zahradnické práce a práce v zemědělství.	161 až 200	2,60
IVa	Práce spojená s rozsáhlou činností svalstva trupu, horních i dolních končetin - práce ve stavebnictví, práce s lopatou ve vzpřímené poloze, přenášení břemen o váze 25 kg, práce se sbíječkou, práce v lesnictví s jednomužnou motorovou pilou, svoz dřeva, práce v dole - chůze po rovině a v úklonu do 15 st., práce ve slévárnách, čištění a broušení velkých odlitků, příprava forem pro velké odlitky, strojní kování menších kusů, plnění tlakových nádob plyny.	201 až 250	3,00

IVb	Práce spojené s rozsáhlou a intenzivní činností svalstva trupu, horních i dolních končetin - práce na pracovištích hlubinných dolů - ražba, těžba, doprava, práce v lomech, práce v zemědělství s vysokým podílem ruční práce, strojní kování větších kusů.	251 až 300 3,00*
V	Práce spojené s rozsáhlou a velmi intenzivní činností svalstva trupu, horních i dolních končetin - transport těžkých břemen např. pytlů s cementem, výkopové práce, práce sekerou při těžbě dřeva, chůze v úklonu 15 až 30 st., ruční kování velkých kusů, práce na pracovištích hlubinných dolů s ruční ražbou v nízkých profilech důlních děl ²⁰ .	301 a více 3,00*

13. BLIŽŠÍ POŽADAVKY NA BEZPEČNÝ PROVOZ A POUŽÍVÁNÍ STROJŮ, TECHNICKÝCH ZAŘÍZENÍ, PŘÍSTROJŮ A NÁŘADÍ

Nariadení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení přístrojů a nářadí. V tomto předpisu jsou důležité termíny a jejich naplnění - provozní dokumentace a místní provozní bezpečnostní předpis. Provozní dokumentace je soubor dokumentů obsahujících průvodní dokumentaci (soubor dokumentů obsahujících návod výrobce pro montáž, manipulaci, opravy, údržbu, výchozí a následné pravidelné kontroly a revize, pokyny pro výměnu nebo změnu částí zařízení), záznam o poslední nebo mimořádné revizi nebo kontrole, stanoví-li tak zvláštní právní předpis, nebo dokud takový předpis není vydán, stanoví-li tak průvodní dokumentace nebo zaměstnavatel. Místní provozní bezpečnostní předpis je předpis zaměstnavatele upravující zejména pracovní technologické postupy pro používání zařízení a pravidla pohybu zařízení a zaměstnanců v prostorech a na pracovištích zaměstnavatele.

Zařízení musí být vybaveno provozní dokumentací. Následná kontrola musí být prováděna nejméně jednou za dvanáct měsíců v rozsahu stanoveném místním provozním bezpečnostním předpisem, nestanoví-li zvláštní právní předpis, dokumentace nebo normové hodnoty jinak. Přílohami tohoto nařízení vlády jsou další požadavky na bezpečný provoz a používání zařízení pro zdvihání břemen a zaměstnanců, zařízení pro zdvihání a přemísťování zavěšených břemen, pojízdných zařízení, zařízení pro plynulou dopravu nákladů a skladovací zařízení sypkých hmot.

²⁰ - Příloha č. 1 nařízení vlády č. 432/2003 Sb., části A, tabulky č. 1

Co je ohrožení nemocí z povolání?

Termínu ohrožení nemocí z povolání se používá pro takové změny zdravotního stavu, které vznikly působením nepříznivých podmínek práce nebo pracovního prostředí, ale ještě nedosahují takové závažnosti, aby nemoc splnila klinická kritéria potřebná pro uznání nemoci z povolání. Pokud by byl zaměstnanec dále vystaven působení rizikového faktoru v pracovním prostředí, pravděpodobně by došlo ke zhoršení stavu a ke vzniku nemoci z povolání. Příkladem mohou být opakovaně hraniční nebo jen lehce zvýšené výsledky laboratorních či pomocných vyšetření potvrzující změny zdravotního stavu, nebo opakované překročení limitu biologických expozičních testů. Ohrožení nemocí z povolání je tedy preventivním nástrojem, který má zabránit vzniku nemoci z povolání. Umožní vyřadit ohroženého zaměstnance z vlivu nepříznivých faktorů pracovního prostředí a převést ho na jinou práci bez toho, aby se toto vyřazení nepříznivě projevilo na jeho výdělku. Současně je podnětem pro orgán ochrany veřejného zdraví k zvýšení hygienického dozoru na pracovišti i upozorněním pro zaměstnavatele, aby odstranil nebo alespoň snížil míru působící škodliviny

Je tento stav trvalý?

Ohrožení nemocí z povolání se přiznává jen na takovou dobu, po kterou uvedené změny zdravotního stavu trvají. Po tuto dobu je zaměstnanec kontrolován pracovním lékařem. Pokud lékař shledá, že nebezpečí vzniku nemoci z povolání pominulo, tedy např. došlo k trvalejší normalizaci biochemických hodnot, ohrožení nemocí z povolání se ukončí a zaměstnanec se může vrátit do svého původního pracovního zařazení.

Na co mám právo při ohrožení nemocí z povolání?

Pro ohrožení nemocí z povolání je zaměstnanec vyřazen z působení vyvolávající škodliviny a převeden na jinou práci u téhož zaměstnavatele, aby bylo vyloučeno další působení škodlivých vlivů a zhoršování zdravotního stavu zaměstnance. Nové pracovní zařazení zaměstnance může vyžadovat nižší kvalifikaci, být méně náročné a tím i méně honorované. Protože by zaměstnanci nezávisle vznikla finanční ztráta, doplácí mu po dobu trvání ohrožení nemocí z povolání zaměstnavatel finanční rozdíl do výše průměrného výdělku před převedením na jinou práci. Tento doplatek však není náhradou za ztrátu na výdělku a jeho výše se v průběhu let nevalorizuje. Po ukončení ohrožení nemocí z povolání je zaměstnavatel povinen zařadit zaměstnance zpět na původně vykonávanou práci.

Nemoc z povolání

Co je nemoc z povolání?

Nemocí z povolání se rozumí nemoc vznikající nepříznivým působením chemických, fyzikálních, biologických faktorů nebo jiných škodlivých faktorů souvisejících s prací, pokud je uvedena v seznamu nemocí z povolání a pokud vznikla za podmínek, za nichž nemoc z povolání vzniká, a dosáhla klinického stupně závažnosti, který je jako nemoc z povolání uznáván. To znamená, že ne každé onemocnění, které vzniká působením vlivů pracovního prostředí nebo na jehož vzniku se podílí vliv pracovních podmínek, je nemocí z povolání. Protože tento termín má kromě medicínského obsahu také obsah právní, je pro uznání nemoci z povolání nutné splnění několika podmínek daných zákonnými normami. Jinak řečeno, onemocnění musí splňovat stanovená lékařská i právní kritéria. Aby bylo možné onemocnění označit za nemoc z povolání, musí být tato nemoc uvedena v Seznamu nemocí z povolání, který je přílohou k nařízení vlády č. 290/1995 Sb. Toto nařízení uvádí i další podmínky,

²¹ - *Bezpečnost práce – nedílná součást života*, ss 95-97

kteřé je nutné splnit – např. některé nemoci se mohou uznat teprve tehdy, pokud dosáhly určitého stupně závažnosti.

Další podmínkou je potvrzení souvislosti vzniku onemocnění s vykonávanou prací, jejím charakterem a závažností působících rizikových faktorů, při nichž takové onemocnění podle současných poznatků může vzniknout. Pokud tedy nějaká nemoc není uvedena v tomto seznamu nebo pokud vznikla za jiných podmínek, než které nařízení vlády uvádí, nemůže být za nemoc z povolání uznána.

Za jakou dobu může vzniknout nemoc z povolání?

Není možné přesně ohraničit období, po které je třeba vykonávat nějakou práci nebo pracovat v nějakém prostředí, aby mohla nemoc z povolání vzniknout. Některé nemoci mohou vzniknout po jednorázové expozici škodlivinou, např. akutní otrava chlórem v případě, že dojde k havárii technologického zařízení. Zde je mechanismus vzniku nemoci z povolání podobný jako u pracovního úrazu. Jindy je ke vzniku nemoci potřebné opakované působení škodlivého faktoru trvající dny, týdny nebo měsíce. Příkladem takové nemoci mohou být chronické otravy olovem nebo onemocnění pohybového aparátu ruky z přetěžování nebo z působení vibrací. V dalších případech je k vzniku nemoci z povolání potřebná několikaletá expozice rizikovému faktoru. Zde může být příkladem vznik silikózy – uhlokopské pneumokoniózy u slévačů a horníků kamenouhelných dolů při expozici prachu s obsahem oxidu křemičitého nebo vznik nedoslýchavosti při expozici nadměrnému hluku. Jsou i nemoci, u kterých může doba do vzniku jejich projevů trvat několik desítek let – např. vznik nádorového onemocnění z expozice azbestu nebo ionizujícímu záření. Významnou roli v době vzniku nemoci může hrát i individuální citlivost a vnímavost člověka k působící škodlivině.

Kdo uznává nemoc z povolání?

Nemoc z povolání mohou posuzovat a lékařský posudek o jejím uznání (neuznání) vydávat pouze místně příslušná střediska nemocí z povolání. Jejich seznam je uveden ve vyhlášce č. 342/1997 Sb., kterou se stanoví postup při uznávání nemocí z povolání a vydává seznam zdravotnických zařízení, která tyto nemoci uznávají, v platném znění. Střediska jsou místně příslušná u pracujících osob podle místa jejich pracoviště (tedy ne např. podle sídla ústředí podniku, ale podle místa, kde se nachází pracoviště posuzovaného). U nepracujících osob (nezaměstnaných, důchodců) jsou místně příslušná střediska určena podle místa jejich trvalého bydliště. Pro vojáky z povolání a občanské zaměstnance vojenské správy je místně příslušným střediskem vojenské středisko nemocí z povolání, které se nachází v Ústřední vojenské nemocnici Praha.

Které nemoci mohou být uznány jako nemoc z povolání?

Jak už bylo napsáno výše, mohou to být pouze nemoci uvedené v Seznamu nemocí z povolání, který je přílohou k nařízení vlády č. 290/1995 Sb. Tento seznam je členěn do kapitol podle charakteru působící škodliviny nebo orgánů, které mohou být poškozeny. Kapitola I uvádí 55 položek nemocí z povolání způsobených chemickými látkami. K častějším patří např. nemoci z olova, chrómu, oxidu uhelnatého, halogenovaných uhlovodíků nebo homologů benzenu. Kapitola II uvádí nemoci způsobené fyzikálními činiteli (např. poruchu sluchu způsobenou hlukem, nemoci cév rukou z vibrací, nemoci periferních nervů končetin z přetěžování apod.). Kapitola III obsahuje nemoci z povolání dýchacích cest, plic, pohrudnice a pobřišnice (např. pneumokonióza uhlokopů, azbestóza, rakovina plic z radioaktivních látek, astma). Kapitola IV se týká kožních onemocnění, kapitola V infekčních a parazitárních nemocí a kapitola VI obsahuje nemoci ostatní (např. uzlíky na hlasívkách).

Nejčastější případy ohrožení nemoci z povolání

Ve kterých odvětvích se nemoci z povolání vyskytují nejčastěji?

Podle odvětvové klasifikace ekonomických činností jsou nejčastěji nemoci z povolání hlášeny u pracujících v hutnictví a v kovovýrobě, následují zdravotnictví, oblast sociální péče, veterinární činnosti, další v pořadí jsou těžba uhlí, rašeliny a lignitu, zemědělství a lesnictví, výroba nekovových minerálních výrobků, potravinářství, výroba dopravních prostředků a zařízení, výroba a opravy strojů a zařízení a stavebnictví.

Jaké jsou nejčastější nemoci z povolání?

Za nemoc z povolání bývají nejčastěji uznávány nemoci kloubů, šlach a nervů končetin způsobené jejich dlouhodobým, jednostranným a nadměrným přetěžováním nebo otřesy přenášenými na ruce z vibrujících nástrojů a zařízení. Častá jsou kožní onemocnění z podráždění nebo alergická onemocnění (ekzémy), z profesionálních kožních infekcí je častý svrab nebo trichofycie (kožní plísň). Další místo v pořadí zaujímají nemoci dýchacích cest a plic, např. zaprášení plic prachem s obsahem křemene (silikóza), smíšeným prachem (uhlokopská pneumokonióza) nebo prachem azbestu. Také průduškové astma nebo alergická rýma jsou častými nemocemi z povolání. Vyskytuje se i profesionální nedoslýchavost způsobená hlukem na pracovišti.

15. KONTROLNÍ ČINNOST NA ÚSEKU BOZP

Kontrolní činnost na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví vykonávají:

Státní úřad inspekce práce v souladu se zákonem č. 251/2005 Sb.

Tímto zákonem je vymezena působnost Státního úřadu inspekce práce viz § 3 zákona (výňatek):

§ 3

(1) Úřad a inspektoráty kontrolují dodržování povinností vyplývajících z

a) právních předpisů, z nichž vznikají zaměstnancům, příslušnému odborovému orgánu nebo radě zaměstnanců nebo zástupci pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci 2) práva nebo povinnosti v pracovněprávních vztazích včetně právních předpisů o odměňování zaměstnanců, náhradě mzdy nebo platu a náhradě výdajů zaměstnancům, s výjimkou právních předpisů o zaměstnanosti a právních předpisů o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatelů,

b) právních předpisů stanovících pracovní dobu a dobu odpočinku,

d) právních předpisů k zajištění bezpečnosti provozu technických zařízení se zvýšenou mírou ohrožení života a zdraví a právních předpisů o bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení,

e) právních předpisů o zaměstnávání zaměstnankyň, mladistvých zaměstnanců 3), zaměstnanců pečujících o děti, jakož i zaměstnanců, kteří prokázali, že převážně sami dlouhodobě pečují o fyzickou osobu, která se podle zvláštního právního předpisu považuje za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost) 3a),

K zabezpečení konkrétních úkolů podle stanovených kritérií zpracovává SÚIP roční program kontrolních akcí, který projedná s vyššími odborovými orgány a organizacemi zaměstnavatelů, a předloží jej ministerstvu ke schválení. Tento program je neoddělitelnou součástí programu činnosti systému orgánů inspekce práce. V návaznosti na něj zpracovávají své vlastní programy činnosti i Oblastní inspektoráty práce.

Zaměření kontrolních akcí vychází zejména z poznatků z kontrolní činnosti předcházejících období, a to:

- z počtu podnětů a z oblastí, na které poukazyvaly a z obsahu, který kontrolní činnost potvrdila,
- z vytypovaných oblastí, které nejvíce ztěžují pracovní proces zaměstnanců,
- z rizikovosti pracovních činností,
- z rizikovosti strojů a zařízení,
- z ukazatelů pracovní úrazovosti (počtu úrazů, četnosti úrazů, průměrného procenta pracovní neschopnosti pro úrazy),
- z opakování pracovních úrazů ze stejných zdrojů a příčin,
- z rizik ohrožení veřejnosti.

Český báňský úřad kontroluje, zda hornické organizace vykonávají tyto činnosti v souladu se

- zákonem č. 44/1988 Sb.
- zákonem č. 61/1988 Sb.
- předpisy vydanými na jejich základě (horní a bezpečnostní předpisy)
- a jinými obecně závaznými právními předpisy (např. zákoníkem práce, nařízením vlády o evidenci a registraci pracovních úrazů a o hlášení provozních nehod (havárií) poruch technických zařízení, vyhláškou o placení úhrad z dobývacího prostoru a vydobytých vyhrazených nerostů apod.)

K zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bezpečnosti provozu jsou nařizována nezbytná opatření. Pokud se zjistí závady, které zřejmě a bezprostředně ohrožují zákonem chráněný obecný zájem a které nelze ihned odstranit, je nařizováno v nezbytném rozsahu zastavení provozu organizace nebo jeho části, popřípadě některých technických zařízení, a to až do odstranění závad.

Krajské hygienické stanice v souladu se zákonem č. 258/2000 Sb., hygienické stanice podle citovaného zákona vykonávají státní správu v ochraně veřejného zdraví, tj. v ochraně zdraví populace a jejich skupin. Jsou povinny zabezpečit úkoly podle § 82 citovaného zákona a dalších zvláštních zákonů (např. zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, zákona č. 157/1998 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích, zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích, zákona č. 254/2001 Sb., o vodách apod.).

Odborové organizace v souladu se zákonem č. 262/2006 Sb., zákoník práce v platném znění. Odborové organizace mají právo vykonávat kontrolu nad stavem bezpečnosti a ochrany zdraví při práci u jednotlivých zaměstnavatelů. Zaměstnavatel je povinen odborové organizaci umožnit výkon kontroly (více § 322 ZP).

Podle ustanovení § 322, odst. 4) náklady vzniklé výkonem kontroly nad bezpečností a ochranou zdraví při práci hradí stát. Na základě smlouvy uzavřené mezi Českomoravskou konfederací odborových svazů a Ministerstvem práce a sociálních věcí zpracovává ČMKOS Souhrnnou zprávu o vyhodnocení kontrolní činnosti podle stanovené osnovy MPSV. Tato zpráva shrnuje poznatky z kontrolní činnosti sdružených odborových svazů v konfederaci. Obsahuje údaje o poskytovateli, údaje o počtu vykonaných kontrol, poznatků zjištěných kontrolou včetně závažných nedostatků, které by měly prověřit orgány státní správy. Dále údaje o počtu šetřených pracovních úrazů a nemocí z povolání odborovým orgánem, tak i součinnosti se zaměstnavatelem. Dále se zabývá identifikací zdrojů úrazů v neposlední řadě také popisuje problémy a překážky, na které naráží odborové orgány u zaměstnavatelů při výkonu kontrolní činnosti.

16. POŽÁRNÍ BEZPEČNOST NELZE OPOMENOUT.

Když hoří byt, někdo ztrácí domov, něčí jistoty jsou v základu otřeseny. Když hoří v dílně, v kanceláři, ve skladu, něčí podnikání může být ohroženo. A to ještě není řeč o tom, že takový požár může ohrožovat nejen vlastního podnikatele (jeho zaměstnance, jeho majetek), ale též okolí (zdraví nebo životy lidí, případně majetek někoho jiného), nemluvě o možné kontaminaci prostředí. Jedná se o možné vážné následky, a proto je třeba upravit některé povinnosti zákony. Vše může být završeno ztrátou pracovních míst. Na čem se ale jistě shodneme všichni, je skutečnost, že nechceme být v žádném případě ohroženi někým jiným. Jedná-li se o nároky na jednání druhých, v tomto směru by měl každý zřejmě jasno. Celkové množství vzniklých požárů je do značné míry ovlivněno působením lidského faktoru a úzce souvisí zejména s obecně nízkou mírou právního vědomí. Převážná většina závad zjištěných při výkonu státního požárního dozoru vyplývá z neznalosti povinností. Proto je potřeba nejprve si uvědomit, v jaké „pozici“ - právním postavení - se nacházíte. Od toho se odvíjí jak Vaše práva, tak především povinnosti z hlediska požární ochrany.

K preventivní požární ochraně se vztahuje řada právních i technických předpisů, analýza nebezpečí může být zdařilá a určení preventivních opatření může být správné, jedná-li se o analýzu a opatření provedené odborně a „na míru“. O tom, že nebezpečí vzniku požáru je jedno z existujících podnikatelských rizik, které by mělo být součástí vyhodnocování rizik při podnikání, nám, bohužel často, připomínají požáry.

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění zákona č. 40/1994 Sb., zákona č. 203/1994 Sb., zákona č. 163/1998 Sb., zákona č. 71/2000 Sb., zákona č. 237/2000 Sb., a zákona č. 320/2002 Sb., (dále jen „zákon o požární ochraně“), ukládá právnickým osobám a fyzickým osobám vykonávajícím podnikatelskou činnost podle zvláštních předpisů (podnikajícím fyzickým osobám) zabezpečovat plnění povinností, vyplývajících pro ně ze zákona o požární ochraně, předpisů vydaných na jeho základě [např. vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci)],

Vyhláška č. 87/2000 Sb., kterou se stanoví podmínky požární bezpečnosti při svařování a nahřívání živců v tavných nádobách] nebo z jiných předpisů, upravujících povinnosti na úseku požární ochrany jako nedílnou součást své řídicí, hospodářské nebo jiné základní činnosti a neodkladně odstraňovat zjištěné nedostatky.

Trocha neopatrnosti a neštěstí je tu...

Stanovení organizace požární ochrany (dále jen „PO“) upravuje vytvoření vlastního organizačního systému, nezbytného pro plnění povinností vyplývajících z předpisů o PO. Účelem je vytvořit podmínky pro: účinnou ochranu života a zdraví občanů a majetku před požáry, poskytování pomoci při požárech, živelních pohromách a jiných mimořádných událostech, vytváření podmínek pro hašení požárů a pro záchranné práce.

Odpovědnost a pravomoci

Za organizaci a zajišťování požární ochrany ve společnosti odpovídá statutární zástupce společnosti v rozsahu stanoveném zákonem o PO. Ostatní zaměstnanci ve vedoucích funkcích na jednotlivých stupních řízení odpovídají za zabezpečování úkolů a povinností na úseku PO podle vykonávané funkce v rozsahu stanoveném touto směrnicí, organizačním a pracovním řádem společnosti a jejich působností.

Povinnosti statutárního zástupce společnosti

Povinností statutárního zástupce společnosti je:

- **zajistit školení vedoucích zaměstnanců o PO** dle aktuálního Tématického plánu a časového rozvrhu školení o PO ve stanovené lhůtě u odborně způsobilé osoby,
- **zabezpečit svým zaměstnancům patřičné školení o PO** dle aktuálního Tématického plánu a časového rozvrhu školení o PO,
- **zabezpečit zaměstnancům zařazených do preventivních požárních hlídek patřičnou odbornou přípravu** dle aktuálního Tématického plánu a časového rozvrhu školení o PO a jmenovat členy preventivních požárních hlídek,
- v rámci školení o PO a odborné přípravy **zabezpečit seznámení externích zaměstnanců s konkrétními požadavky jednotlivých pracovišť na požární ochranu,**
- **vybavit objekty společnosti věcnými prostředky PO a požárně bezpečnostními zařízeními** dle projektu a provádět jejich kontroly, opravy a revize,
- **zabezpečit, aby bylo zřetelně označeno číslo tísňového volání,** popř. další pokyny ke způsobu ohlášení požáru (vyvěsit požární poplachové směrnice),
- **zajistit zpracování dokumentace PO** u odborně způsobilé osoby a **udržovat dokumentaci aktuální,** v případě změn zajistit její aktualizaci,
- **zabezpečit provádění pravidelných kontrol na všech pracovištích,** zjištěné závady v daných termínech odstranit nebo zajistit jejich odstranění,
- umožnit orgánu státního požárního dozoru provedení kontroly plnění povinností na úseku požární ochrany, poskytovat mu požadované doklady, dokumentaci a informace vztahující se k zabezpečování požární ochrany,
- zabezpečit vyhlášení cvičného požárního poplachu,
- **plnit povinnosti vyplývající ze zákona o PO, z vyhlášky o požární prevenci a technických norem,**
- **vydávat příkazy, zákazy a pokyny na úseku PO a kontrolovat jejich plnění.**

Povinnosti vedoucích zaměstnanců

Vedoucí zaměstnanci odpovídají za plnění povinností stanovených předpisy požární ochrany na svém pracovním úseku. Jsou povinni:

- **zúčastňovat se pravidelně školení vedoucích zaměstnanců o PO** ve stanovených lhůtách a podrobit se ověření znalostí,

- **provádět vstupní a opakované školení zaměstnanců o PO** ve stanovených lhůtách, příp. zajistit toto školení u externího technika PO,
- **zajistit provedení odborné přípravy preventivní požární hlídky** ve stanovených lhůtách u odborně způsobilé osoby, zajistit jmenování členů preventivní požární hlídky statutárním zástupcem společnosti a kontrolovat činnost preventivní požární hlídky,
- **kontrolovat**, zda se na pracovištích dodržují předpisy požární ochrany,
- **zajistit vyvěšení zpracované dokumentace PO na přístupných místech**, kontrolovat její aktuálnost, v případě změn zajistit její aktualizaci,
- **zajistit provedení preventivní požární prohlídky všech objektů PO** 1x ročně v objektech bez zvýšeného požárního nebezpečí, 2x ročně se zvýšeným požárním nebezpečím a zajistit odstranění zjištěných závad a nedostatků,
- **zajistit provádění kontrol, oprav a revizí věcných prostředků PO a požárně bezpečnostních zařízení** ve stanovených lhůtách u servisních organizací s příslušným oprávněním a vést evidenci o těchto kontrolách, opravách a revizích,
- vytvářet podmínky pro hašení požárů a pro záchranné práce, zejména **udržovat volné příjezdové komunikace**,
- **zajistit, aby všichni dodržovali technické podmínky a návody** vztahující se k používaným přístrojům
- dodržovat stanovená opatření při provádění požárně nebezpečných prací (např. svařování),
- dbát, aby pracoviště po ukončení pracovní doby bylo v požárně nezávadném stavu,
- spolupracovat při organizaci cvičného požárního poplachu,
- zajistit, aby každý požár (i uhašený bez pomoci jednotky požární ochrany) byl oznámen vedení společnosti a územně příslušnému operačnímu středisku hasičského záchranného sboru kraje,
- dbát pokynů externího technika PO k zajištění požární bezpečnosti.

Povinnosti všech zaměstnanců

Každý zaměstnanec (nebo osoba v obdobném pracovně právním vztahu) je povinen:

- **počínat si tak, aby nedošlo ke vzniku požáru**, zejména při používání tepelných, elektrických a jiných spotřebičů, při skladování hořlavých nebo požárně nebezpečných látek a při manipulaci s otevřeným ohněm, či jiným zdrojem zapálení,
- **plnit příkazy a dodržovat zákazy týkající se požární ochrany** na označených místech,
- **účastnit se školení o PO** a podrobit se ověření znalostí,
- znát příslušnou dokumentaci PO zpracovanou pro konkrétní pracoviště a řídit se jejími ustanoveními,
- znát způsob vyhlášení požárního poplachu a přivolání pomoci v případě požáru, v případě zjištění požáru **se řídit požárními poplachovými směrnici**,
- **znát umístění a způsob použití přenosných hasicích přístrojů** a jiných hasebních prostředků,
- udržovat trvale volné únikové cesty, přístup k přenosným hasicím přístrojům, vnitřním požárním hydrantům, hlavním uzávěrům médií (voda, plyn, elektřina) elektrorozvaděčům,
- dodržovat technické podmínky a návody vztahující se k požární bezpečnosti výrobků nebo činností,

- **před odchodem zkontrolovat**, zda jsou vypnuty všechny el. spotřebiče, svítidla, tepelné spotřebiče, strojní zařízení atd. a překontrolovat své svěřené pracoviště, zda se v něm nenachází případný jiný iniciační zdroj, který by mohl zapříčinit vznik požáru,
- **oznamovat** svému nadřízenému **nedostatky a závady na pracovišti**, které by mohly vést ke vzniku požáru nebo jestliže by byla znemožněna záchrana osob v případě vzniku požáru.

Nikdo nesmí:

- používat otevřený oheň a kouřit na místech, kde je to zakázáno,
- používat vlastní tepelné a elektrické spotřebiče,
- provádět takové práce, které mohou vést ke vzniku požáru, pokud k tomu nemá odbornou způsobilost požadovanou pro výkon takových prací zvláštními předpisy,
- poškozovat, zneužívat nebo jiným způsobem znemožňovat použití hasicích přístrojů a požárně bezpečnostních zařízení.

Povinnosti zaměstnanců zařazených do preventivní požární hlídky

Preventivní požární hlídky se zřizují v prostorách s nejméně třemi zaměstnanci, ve kterých se provozují činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím. Úkolem preventivní požární hlídky je dohlížet na dodržování předpisů o PO a v případě vzniku požáru provést nutná opatření k záchraně ohrožených osob, přivolat jednotku PO a zúčastnit se likvidace požáru. Činnost preventivní požární hlídky řídí velitel, příp. jeho zástupce. Preventivní požární hlídky vykonávají svou činnost na základě absolvování odborné přípravy, která se opakuje jednou za rok. U preventivní požární hlídky na dobu trvání krátkodobé činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím se odborná příprava provede před zahájením této činnosti. Preventivní požární hlídka se řídí Pokyny pro činnosti preventivní požární hlídky, tzn. mezi její povinnosti patří:

Povinnosti členů preventivní požární hlídky na úseku prevence:

- dohlížet na dodržování předpisů o PO a požárních řádů na pracovištích,
- po skončení pracovní činnosti zkontrolovat požární bezpečnost na pracovištích (překontrolovat možné iniciační zdroje - vypnout el. spotřebiče, uhasit oheň apod.),
- znát způsob součinnosti s jednotkami požární ochrany,
- zúčastňovat se odborné přípravy v předepsaném rozsahu minimálně 1x ročně,
- znát pracoviště a činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím,
- znát rozmístění a způsob použití přenosných hasicích přístrojů a dalších hasebních prostředků a kontrolovat jejich připravenost (přístupnost, kompletní vybavení),
- znát obsah požárního řádu pracoviště a požárních poplachových směrnic,

- dohlížet, aby nebyly zataraseny přístupy k přenosným hasicím přístrojům, hydrantům, hlavním uzávěrům a ovladačům (voda, plyn, elektřina),
- dbát na to, aby byly vždy volné únikové cesty a východy,
- v případě vzniku požáru provést nutná opatření k záchraně ohrožených osob,
- znát způsob vyhlášení poplachu a přivolání pomoci,
- znát způsob a místo evakuace osob a majetku.

Povinnosti členů preventivní požární hlídky při vzniku požáru:

- velitel (zástupce) řídí zásah požární hlídky, členové se řídí pokyny velitele (zástupce),
- provádí hasební zásah pomocí přenosných hasicích přístrojů nebo hydrantů, případně provádí opatření k zamezení jeho šíření,
- napomáhají při organizaci evakuace osob a majetku,
- zajistí v případě potřeby vypnutí el. proudu, plynu a odstranění tlakových lahví z ohroženého objektu či prostoru,
- po příjezdu první jednotky požární ochrany se řídí pokyny velitele zásahu.

Mezi povinnosti Odborně způsobilé osoby v PO patří zejména následující:

- zpracovává dokumentaci o začlenění do kategorie podle požárního nebezpečí,
- zpracovává další potřebnou dokumentaci požární ochrany,
- provádí školení o požární ochraně vedoucích zaměstnanců a odbornou přípravu preventivních požárních hlídek,
- provádí preventivní požární prohlídky všech objektů dvakrát ročně,
- provádí kontrolu dokumentace požární ochrany jednou za rok nebo po každém požáru anebo po každé provedené změně, která měla vliv na její obsah,
- účastní se požárních kontrol a dohlídek státního požárního dozoru (na požádání),
- zúčastňuje se jednání s územně příslušným hasičským záchranným sborem kraje.

Dokumentace požární ochrany

Dokumentace PO stanovuje podmínky požární bezpečnosti provozovaných činností a prokazuje plnění některých povinností na úseku PO. Dokumentaci zpracovává, popř. vede odborně způsobilá osoba a schvaluje ji statutární zástupce společnosti, resp. podnikající fyzická osoba. Kontrola dokumentace požární ochrany, včetně záznamu o jejím výsledku, se provádí v rámci preventivních požárních prohlídek, minimálně jednou za rok nebo po každém požáru nebo po každé změně, která měla vliv na její obsah. Dokumentace požární ochrany se ukládá takovým způsobem, **aby byla dostupná zaměstnancům, jichž se týká**, jakož i orgánům státního požárního dozoru. Dokumentace musí být vedena, popř. její stejnopisy nebo kopie musí být uloženy takovým způsobem, aby v případě požáru bylo možno prokázat plnění povinností stanovených zákonem.

Ve společnosti je vedena následující dokumentace PO podle vyhlášky č. 246/2001 Sb.:

- dokumentace o začlenění do kategorie činností podle požárního nebezpečí,
- stanovení organizace zabezpečení požární ochrany,
- požární řády,
- pokyny pro činnost preventivní požární hlídky,
- požární poplachové směrnice,
- požární evakuační plán,
- dokumentace zdolávání požáru – operativní karty,
- řád ohlašovny požárů,

- tématický plán a časový rozvrh školení o požární ochraně,
- dokumentace o provedeném školení o požární ochraně,
- požární kniha.

Součástí dokumentace PO je také další dokumentace, která obsahuje podmínky požární bezpečnosti, např.:

- projektová dokumentace stavby,
- bezpečnostní listy – obsahují identifikační údaje o výrobcí a dovozci, o nebezpečné látce nebo přípravku, údaje potřebné pro ochranu zdraví člověka a životního prostředí apod.,
- doklady o oprávnění ke svařování,
- dokumentace o provedených kontrolách, revizích a údržbě,
- ostatní dokumenty, které stanovují zajištění požární bezpečnosti.

Požární řád

Požární řád upravuje základní zásady zabezpečování požární ochrany na místech, kde se vykonávají činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím (viz Dokumentace o začlenění do kategorie činností podle požárního nebezpečí). Přílohou požárního řádu jsou pokyny pro činnost preventivní požární hlídky (pokud je na pracovišti zřízena) včetně jmenného seznamu. Požární řád se zveřejňuje tak, aby byl dobře viditelný a trvale přístupný pro všechny osoby vyskytující se v místě provozované činnosti.

Požární poplachové směrnice

Požární poplachové směrnice vymezují činnosti zaměstnanců, popřípadě dalších osob, při vzniku požáru. Zveřejňují se tak, aby byly dobře viditelné a trvale přístupné pro všechny osoby, vyskytující se v místě provozované činnosti.

Požární evakuační plán

Požární evakuační plán upravuje postup při evakuaci osob a majetku společnosti z objektů zasažených nebo ohrožených požárem. Zpracovává se pro objekty a prostory, ve kterých jsou složité podmínky pro zásah (viz Dokumentace o začlenění do kategorie činností podle požárního nebezpečí).

Musí být uložen na trvale dosažitelném místě, grafické znázornění směru únikových cest se umísťuje na dobře viditelném a trvale přístupném místě v daném objektu či prostoru.

Dokumentace zdolávání požáru

Dokumentace zdolávání požáru – operativní karty – upravují zásady rychlého a účinného zdolávání požárů a záchrany osob a majetku společnosti. Zpracovává se pro objekty a prostory, ve kterých jsou složité podmínky pro zásah (viz dokument Dokumentace o začlenění do kategorie činností podle požárního nebezpečí). Musí být uloženy na trvale dosažitelném místě a zároveň i u jednotky územně příslušného hasičského záchranného sboru kraje.

Řád ohlašovny požárů

Řád ohlašovny požárů slouží k zajištění provozu ohlašovny požárů a upravuje tedy způsob přijímání hlášení o vzniku požáru, vyhlášení požárního poplachu pro zaměstnance a další osoby zdržující se na pracovištích společnosti, oznámení požáru na operační středisko hasičského záchranného sboru a povinnosti obsluhy ohlašovny požárů. Musí být uložen na ohlašovně požárů, která je ve společnosti zřízena

Požární kniha

Požární kniha slouží k záznamům o všech důležitých skutečnostech týkajících se PO, např.:

- o provedených preventivních požárních prohlídkách,
- o školení zaměstnanců a odborné přípravě preventivních požárních hlídek,
- o vzniklých požárech,
- o kontrole dokumentace požární ochrany,
- o kontrole, údržbě nebo opravě věcných prostředků PO a požárně bezpečnostních zařízení.

Požární knihu vede písemně pověřená osoba

Dokumentace o školení

Rozsah a obsah školení zaměstnanců o PO a odborné přípravy preventivních požárních hlídek je stanoven v samostatném dokumentu Tématický plán a časový rozvrh školení o požární ochraně.

Cvičný požární poplach

Cvičný požární poplach se provádí 1x ročně a jeho účelem je:

- prověřování účinnosti opatření uvedených v požárních poplachových směrnicích,
- prověřování úplnosti a správnosti požárního evakuačního plánu.

Organizaci cvičného požárního poplachu zajišťuje statutární zástupce společnosti, příslušní vedoucí zaměstnanci, příp. ve spolupráci s odborně způsobilou osobou. Cvičný požární poplach se vyhlašuje pro osoby, které jsou v pracovním poměru nebo obdobném pracovním vztahu a jeho vyhlášení se předem oznámí příslušnému operačnímu středisku hasičského záchranného sboru kraje.

Podmínky požární bezpečnosti

Zajištění požární ochrany v mimopracovní době

Objekty společnosti jsou v mimopracovní době uzamčeny. Za zajištění objektů společnosti z hlediska požární ochrany v mimopracovní době zodpovídá statutární zástupce a vedoucí zaměstnanci tím, že jsou povinni splnit následující povinnosti:

- provést po skončení běžné pracovní doby kontrolu běžně přístupných prostor (WC, chodby, apod.) po stránce požární ochrany (zejména svítidla, tepelné spotřebiče),
- zabezpečit pracoviště proti vstupu nepovolaných osob po ukončení pracovní doby a pro dny pracovního volna,
- zabezpečit vypnutí všech spotřebičů, které se podle návodu k obsluze neponechávají v provozu,
- zabezpečit odpojení těch spotřebičů od el. sítě, které mají toto opatření v návodu k obsluze,
- zabezpečit, aby na pracovišti nezůstaly žádné zjevné příčiny požáru, např. hořlavý materiál v blízkosti zdrojů tepla apod.,
- řídit se v případě zjištění případného požáru požárními poplachovými směrnicemi.

Několik chyb mělo za následek lidský život

Postižený po příjezdu na pracoviště skácel a postupně zpracoval 3 smrky. Čtvrtý smrk chtěl skácel kolem porostní stěny. Vyřízl zásek a při dořezávání hlavního řezu nasadil přetlačnou lopatku a snažil se její pomocí usměrnit kácený strom do zamýšleného směru pádu, což se mu nepovedlo, ani když dořízl nedořez. Tažný klín do řezu, příp. hydraulický klín na pracovišti neměl. Když uříznutý strom zůstal stát na pařezu, chtěl na něj skácel druhý smrk. Vyřízl zásek směrem na podříznutý strom, provedl stejným způsobem hlavní řez, ale kácený smrk mu začal svírat pilu, protože měl těžiště vychýlené proti zamýšlenému směru kácení a lopatkou nešel přetlačit. Proto vyndal pilu z řezu a odřízl nedořez ze směru od záseku, načež uříznutý smrk zůstal stát na pařezu opřený větvemi o korunu za ním stojícího stromu. Aby se mu podařilo tento smrk nějak uvolnit, vyřízl pomocný boční zásek na oddenku a zřejmě chtěl pomocí obracáku uvolnit strom do tohoto směru. V tomto okamžiku však musel být uvolněn změnou proudění vzduchu první uříznutý smrk, který padl ve směru postiženým uvolňovaného druhého smrku. Tím, že korunou zasáhl z pravé stany (z pohledu od padajícího stromu) korunu postiženým uvolňovaného smrku, usměrnil jeho pád do směru pomocného záseku a podkorunovou částí kmene zasáhl stojícího postiženého do hlavy. Pod vlivem nárazu postižený držící motorovou pilu zřejmě nechtěně přidal plyn a při pádu si pořezal pravou paži. Na následky úrazu později zemřel.

Příčina:

Postižený kácel v ohroženém prostoru podříznutého stojícího stromu, k zajištění bezpečného pádu stromu do určeného směru neponechal nedořez k usměrnění pádu káceného stromu o průměru nad 35 cm na pařezu, nepoužil tažný klín do řezu nebo hydraulický klín a nepoužil ochrannou přilbu.

Roztržený disk

Pracovník přivezl do dílny na pojízdném vozíku svařovací soupravu. Druhého dne zjistil, že je levé kolo vozíku prázdné. Proto kolo demontoval, v dílně údržby disk rozšrouboval (9 šroubů M 10). Zjistil, že je duše prodřená, a proto ji odnesl kolegům k zalepení. Poté vzal duši a v dílně údržby ji namontoval na kolo. Disk měl být pevně spojen 10 šrouby, avšak otvor pro 10. šroub byl zčásti zavařen. Po nahuštění pracovník zjistil, že duše stále uchází. Proto opět disk demontoval a v dílně vyzvedl duši novou. Novou duši nasadil na disk, kolo sestavil a odešel pro kompresor o výkonu 9,5 atm. Při huštění neprováděl žádnou kontrolu tlaku v pneumatice pomocí pneuměřiče. Poté vzal pracovník nahuštěnou pneumatiku (rozměru 16 x 44.00-8 Bantam) pod paži levé ruky a šel zpět do dílny údržby, kde chtěl kolo namontovat na vozík svařovací soupravy. Když byl asi 6 m od místa huštění, disk se pod vlivem velkého tlaku pneumatiky roztrhl a všech 9 šroubů vyletělo otvory v disku ven. Pracovník byl zasažen do levé části obličeje.

Příčina:

Postižený porušil předepsaný postup práce při huštění pneumatik, protože nepoužil pro průběžné měření tlaku pneuměřič, který byl k dispozici, při demontáži disku měl zahájit opravu vadného disku, resp. Zprůchodnit desátý otvor pro šroub.

Organizace tento stav trpěla a neprováděla žádné kontroly technického zařízení.

Nedodržení bezpečnosti znamenalo smrt.

Pracovnice měla za úkol na revolverovém soustruhu obrábět tyče o maximální délce 50 cm. Avšak jednoho dne si připravila několik tyčí dlouhých cca 100 cm. Spolupracovnice ji upozornila,

²² - Centrum BOZP a ŽP ČMKOS

že tyče, které si připravila k obrábění jsou dlouhé. Pracovnice na toto upozornění nedbala, tyče o délce 982 mm upevnila do soustruhu, uvedla jej do chodu, aniž vyčnívající tyč zajistila ochranným zřízením (krytem). Netrvalo dlouho a nezajištěná vyčnívající tyč v délce 48,2 cm zasáhla pracovníci do hlavy. Na vedlejší stroji pracující učeň uslyšel podivný zvuk, otočil se a uviděl pracovníci ležet na zádech. Krvácela z obličeje. Spolupracovníci jí poskytli první pomoc. Později, po převozu do nemocnice, na následky zranění zemřela.

Organizace se provinila tím, že postup stanovený pro pracovní operaci neurčoval maximální rozměr obráběné tyče, ani jiné požadavky k zajištění bezpečnosti práce obsluhy stroje.

Revolverový soustruh RM 25 není technicky uzpůsoben k montáži ochranného zařízení pro tyčový materiál vyčnívající z vřetene stroje. Bylo zde proto na místě žádat pracovníci, aby obráběla tyče o maximální délce 50 cm. Postižená pracovníce nedodržela též maximální otáčky 1800 ot./min. a zvolila otáčky podstatně vyšší, tedy 2240 ot./min., což vedlo k ulomení nezajištěné tyče. Podle technické dokumentace měla pracovníce hodinu na přípravu materiálu, tedy na krácení materiálu.

Zdroj: Školení bezpečnosti práce a požární ochrany

Pásový dopravník

Ke smrtelnému pracovnímu úrazu došlo na noční směně na vynášecím pásovém dopravníku technologického celku úpravny. Tento vynášecí pásový dopravník je zařazen do technologického celku, aby v případě potřeby umožnil transport upravované suroviny k balení do obřích vaků. Délka pásového dopravníku je 15 m a šíře 650 mm. Když se druhý pracovník vracel od váhy, kde provedl vážení a urovnání vakované suroviny, uslyšel postiženého křičet. Běžel proto rychle směrem k pohonu dopravníku, kde uviděl postiženého zaklíněného pod pásovým dopravníkem v místě jeho pohonu. Okamžitě vypnul motor pohonu dopravníku a pokusil se postiženého vyprostit. Ten byl již v bezvědomí a levou ruku měl vtaženu mezi spodní větev gumového pásma a napínací buben pásového dopravníku, ve směru jeho rotace. Ruka obepínala napínací buben a vycházela mezi napínacím bubnem a hnacím bubnem pohonu dopravníku směrem k tělu postiženého. Byla zavolána zdravotnická záchranná služba. Z důvodů nedostupnosti postiženého a rozsahu zranění si přivolaná rychlá zdravotnická pomoc vyžádala pomoc hasičského záchranného sboru a rychlé lékařské pomoci.

Horní větev a spodní větev gumového pásma vynášecího pásového dopravníku je oddělena plechovým krytem upevněným na hlavním nosníku dopravníku. Tento kryt je upevněn i po bocích spodní větve. Aby postižený mohl být vtažen levou rukou mezi gumové pásmo spodní větve pásového dopravníku a napínací buben pohonu pásového dopravníku, musel podlézt pod konstrukci tohoto pásového dopravníku.

Z provedeného šetření a rozborů výpovědí svědků vyplývá, že postižený z neznámých příčin vstoupil pod konstrukci vynášeného pásového dopravníku za jeho chodu a levou rukou byl vtažen mezi gumové pásmo spodní větve pásového dopravníku.

Příčinou smrtelného pracovního úrazu bylo použití nebezpečných postupů a způsobů práce, včetně prodlévání v ohroženém prostoru pásového dopravníku, a to tím, že postižený z nezjištěného důvodu vstoupil pod konstrukci pásového dopravníku za jeho chodu, kde hrozí nebezpečí zachycení jeho pohyblivými částmi.

Nedodržování předpisů k zajištění BOZP se nevyplácí

V inkriminovaný den pracoval postižený na sloupové vrtačce teprve počtvrté. Byl mu předveden způsob zapínání a vypínání stroje, způsob výměny nástrojů v rychloupínacím zařízení vrtačky, upínání obrobku v přípravku. Postižený byl ustrojen v pracovní kombinéze, přes kterou měl svetr. Obrábění obrobku se skládá z pěti operací /vrtání, vyhrubování, zahlubování, vystružování a srážení hran). V osudný okamžik postižený vyměňoval záhlubník za výstružník. Záhlubník uchopil do levé ruky a pravou rukou zvedl objímku rychloupínacího zařízení a zasunul nástroj. Rukávy svetr, který měl oblečen na kombinéze z toho důvodu, že se mu nevešel pod kombinézu, si často vyhr-

noval, protože mu sklouzávaly. Ve chvíli, kdy uchopil záhlubník, se rukáv svetru na levé ruce svezl k zápěstí a po zasunutí nástroje a jeho uchycení do rychloupínacího zařízení mu byl tento rukáv zachycen. Vzápětí mu byla levá ruka namotána na vřeteno stroje. Při namotání došlo ke zlomení obou kostí předloktí a kosti pažní. Postižený měl svetr oblečen proto, že ráno při započetí práce je v hale velká zima.

Příčina:

Organizace nevytvořila dobré pracovní podmínky pro své zaměstnance; pravidelně nekontrolovala dodržování předpisů k zajištění BOZP a trpěla porušování těchto předpisů. Postižený byl při práci ustrojen nedovoleným způsobem, v důsledku čehož si přivodil zranění.

Chyba v komunikaci, častá příčina fatálních úrazů

Skupina zaměstnanců stavební firmy převzala vysílačku pro hlášení projíždějících vlaků a odešla na pracoviště v tunelu provádět práce. V dopolední směně vše probíhalo bez problémů, předsunutá hlídka včas varovala před projíždějícími vlaky, navazovala tím na informace o jejich průjezdu avizovanými železniční stanicí. Kolem oběda ohlásila skupina svůj odchod. Po návratu z oběda zapnuli vysílačku a ohlásili začátek prací. Ani stavební firma, ani provozovatel drážní dopravy neumístil varovné terče („Pracovní místo. Pískejte“) a s pracemi se začalo ještě dříve, než byla hlídka s vysílačkou na svém místě. Po ohlášení všichni slyšeli z vysílačky oznámení „železniční stanici právě projel vlak“, a když kolem nich skutečně vlak projel, bezstarostně sestoupili z náspu a šli pracovat do tunelu.

Než bylo navázáno spojení vysílačkou, projel stanicí jeden vlak. Po navázání spojení stanice ohlásila již další vlak. Po jeho hlášení projel kolem skupiny pracujících v tunelu teprve vlak předchozí, skupinou považovaný za vlak ohlášený. Po jeho projetí se vydali zaměstnanci na pracoviště do tunelu. Krátce potom dorazil k tunelu ohlášený vlak. Pouze zaměstnanci na kraji tunelu, kteří uslyšeli pískot lokomotivy (strojvedoucí na poslední chvíli skupinu upozorovat a houkačkou dával signál) a varování kolegy, který byl na kraji tunelu a vlak zaregistroval, stačili zalehnout nebo doběhnout k východu. Jeden z nich to však již nestihl, byl sražen a zemřel na místě.

Zasypání ve výkopu

Místem úrazu je výkop stavební rýhy pro kanalizační potrubí stoky. Obsluhou rýpadla Komastu PW 14 byl proveden výkop rýhy v délce cca 4 m od místa, kde bylo předešlého dne osazeno potrubí. Pak spustil do výkopu první ocelovou pažící desku, a to na pravé straně výkopu (tj. blíže přilehlému domu). Po zatlačení pažící desky do dna sestoupili po žebříku do výkopu dva pracovníci, aby urovnali dno výkopu v místě spuštění druhé pažící desky. Postižený upravoval dno výkopu na protější straně výkopu od uložené první pažící desky a druhý pracovník se v této době nacházel ve výkopu v místě uloženého potrubí. V té době došlo náhle k sesunutí zeminy na levé straně výkopu. Pracovník byl zeminou zasypán do výšky cca 0,9 m (přibližně do výšky pasu). Spolupracovníci pomocí rukou a krumpáče ihned začali vyprošťovat částečně zasypaného, což se jim podařilo během 10 minut. Následkem zavalení zeminy utrpěl pracovník mnohočetná zranění.

Příčina:

Ze strany zaměstnavatele bylo zjištěno nedodržení:

bodů 1 a 4 části V Přílohy k nařízení vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích.

Při práci v nezajištěném výkopu, kdy byly na staveništi vykonávány práce a činnosti vystavující zaměstnance ohrožení života nebo poškození zdraví, zaměstnavatel nesplnil požadavek dle § 3 odst. 2 písm. p) zákona č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů, a nepřijal opatření k předcházení riziku zasypání zaměstnanců ve výkopu o hl. 3,1 m a nesplnil tak povinnost stanovenou § 102 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého je povinen vytvářet bezpečné a zdravé

neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.

Zdroj: Školení bezpečnosti práce a požární ochrany

Brigádnice

Zaměstnankyně – brigádnice měla za úkol mýt po malířích rámy dveří, hasicí přístroje, čelní plochy nástupišť výtahů a kabelové lišty. Byla vybavena, kromě úklidových prostředků, i skládacími ocelovými schůdky vysokými 135 cm se dvěma dřevěnými stupy a horní dřevěnou plošinkou pro umístění kbelíku. Zaměstnankyně dočistila prostor ve 3. patře a rozhodla se, že bude pokračovat v práci o patro níž. Přivolala si výtah, vstoupila do něho sama i se skládacími schůdky a chtěla sjet do nižšího patra. Při jízdě stála čelem k východu z kabiny a sklápěcí schůdky měla před sebou, pravděpodobně v rozevřeném stavu. Během jízdy došlo k posunu schůdků vpřed a k jejich zachycení spodní částí za spodní kovovou přepážku šachetních dveří. To způsobilo zvedání přepravovaných schůdků, za kterými stála zaměstnankyně tak, že spodní část nožek schůdků se dostala postupně až 50 cm nad podlahu výtahové kabiny. Přitom byla zaměstnankyně zachycena za krk a přitlačena na zadní dřevěnou stranu výtahové kabiny. Pokračujícím pohybem kabiny výtahu směrem dolů byla vyvozena velká síla na zadní stěnu, která byla v horní levé polovině (naproti místu pro otevření šachetních dveří) vylomena a výtah se zastavil. Postižená si zlomila vaz.

U postižené šlo o nepozornost při převážení schůdků, pravděpodobně v rozevřeném stavu, v kabině osobního výtahu, kdy si neuvědomila nebezpečí, které hrozí při přepravě dlouhých předmětů v kabině výtahu nevybaveného kabinovými dveřmi, případně ochrannou elektronickou celoplošnou lištou, která způsobí zastavení výtahu, pokud se dopravovaná osoba nebo předmět ocitne v nebezpečném prostoru.

Zdroj: Školení bezpečnosti práce a požární ochrany

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Sbírka zákonů České republiky
2. Souhrnná zpráva o vyhodnocení kontrolní činnosti za rok 2009 v oblasti BOZP
3. Bezpečnost práce – nedílná součást života; ČMKOS a ASO 2008
4. Národní akční politika BOZP; Národní akční plán
5. Archiv Centra BOZP a ŽP ČMKOS
6. Psychicky náročná práce a její kategorizace. HRM, č. 5, 2006, s. 75 - 76.
7. ČSN – odkazy
8. Návod na hodnocení rizik při práci, z anglického originálu Guidance on risk assessment at work vydaného Official Publications of the European Communities, přeložila a vydala ČMKOS 2001
9. Soubor právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení; ASPI 2009
10. Zdravotní péče a zdravotní způsobilost zaměstnanců podle předpisů platných v roce 2009; ASPI 2009
11. Prevence pracovních rizik, díl I,II,II IV; VÚBP v.v.i 2009
12. Prevence nehod a havárií; VÚBP, v.v.i 2009

Poznámky:

Vydala:
JENA, Jesenické nakladatelství
Vančurova 735/11
787 01 Šumperk
tel.: 583 211 432, E-mail: jena.sumperk@cbox.cz

srpen 2010
Náklad: 1 000 výtisků

www.socialnidialog.cz

